

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Examensarbete

Att konstruera ”annat socialt nedbrytande beteende”

En diskursanalys av ungdomars sexuella beteende i
LVU-domar

Författare: Disa Linnstrand, Lina Arkegrim och Lovisa Andersson

Handledare: Paula Wahlgren

Examinator: Goran Basic

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Termin: VT2025

Ämne: Socialpedagogik, 2MB53E

Nivå: Examensarbete 15hp

Abstrakt

Syftet med denna studie var att analysera domslut rörande 3 § LVU rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" utifrån hur sexuellt avvikande beteende konstruerades i domarna. Detta gjordes med hjälp av kritisk diskursanalys som bidrog med att kritiskt kunna granska och problematisera konstruerandet i domarna. De teoretiska utgångspunkterna i studien var kritisk diskursanalys enligt Norman Fairclough och genusteori enligt Judith Butler. Dessa bidrog till att resultatet i studien visade på att flickor och pojkar konstrueras olika i domarna. Resultatet visade att flickors sexuellt avvikande beteende beskrevs mer ingående än vad pojkars gjorde. Flickors sexuellt avvikande beteende formulerades genom att de behövde skyddas från att utsätta sig själva för övergrepp och riskfyllda situationer. Pojkars sexuellt avvikande beteende formulerades genom att de utsatte andra för sexualbrott. Det framträdde en könsdifferentiering i konstruerandet vilket skapade och återskapade resultatets framträdande diskurser om: aktiva offer, passiva förövare, den biologiska-apologetiska diskursen, tvivelaktiga ungdomar och att sälja sig själv. Slutsatsen var att flickor och pojkars sexuellt avvikande beteende konstruerades på olika sätt beroende på kön, vilket kan få konsekvenser för behandlingsarbetet.

Nyckelord

Avvikande, beteende, diskursanalys, könsdifferentiering, LVU, sexualitet, socialpedagogik och ungdomar.

Tack

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Paula Wahlgren som har stöttat och hjälpt oss genom hela arbetet. Du har bidragit med bra input och en del finurliga citat. Med det sagt vill vi avsluta detta tack och inleda läsningen av detta arbete med följande ord från vår magiska handledare:

“JAG ser att ni har tänkt, men det framgår inte.”

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
Begreppslista	5
1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning.....	2
2 Bakgrund	3
2.1 Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	3
2.2 LVU-processen.....	4
2.3 Sexualitet och subjekt.....	5
2.4 Socialpedagogikens roll i socialt arbete	6
3 Tidigare forskning	7
3.1 Diskurser om kön och sexualitet	7
3.2 Vård och delaktighet	9
3.3 Olikheter i LVU beslut.....	10
3.4 Könsskillnader.....	11
3.5 Sammanfattning.....	12
4 Teori och metod	13
4.1 Kritisk diskursanalys som teori.....	13
4.1.1 Genusteori.....	14
4.2 Kritisk diskursanalys som metod.....	15
4.2.1 Insamling och bearbetning av material.....	16
4.2.2 Analysmetod.....	16
4.3 Vetenskaplig kvalitet	18
4.4 Forskningsetiska överväganden.....	19
5 Resultatanalys	20
5.1 Texten	20
5.1.1 Hur ser texten som helhet ut?	20
5.1.2 Lexikalitet, vilka ord används för att beskriva beteende och hur bidrar grammatiken till beskrivningar?	20
5.1.3 Modalitet, med vilken grad av instämmande uttrycks?.....	23
5.1.4 Transitivitet, hur framställs den unga – objekt eller subjekt?	24
5.2 Framträdande diskurser.....	26
5.2.1 Aktiva offer	26
5.2.2 Passiva förövare.....	28
5.2.3 Tvivelaktiga ungdomar.....	31

5.2.4	Den biologiska-apologetiska diskursen	32
5.2.5	Att sälja sig själv	34
5.3	<i>Diskursordningar</i>	35
6	Diskussion	36
6.1	<i>Resultatdiskussion</i>	36
6.2	<i>Metoddiskussion</i>	40
7	Slutsatser och implikationer	41
7.1	<i>Förslag på vidare forskning</i>	42
	Referenser	1
	Bilaga 1	6

Begreppslista

HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
HSLF-FS	Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende
HVB	Hem för vård eller boende
JUNO	Juridisk och digital rättsdatabas
LVU	Lag (1990:52) med vissa bestämmelser om vård av unga
NPF	Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
Prejudicerande	Ett avgörande som uppfattas vägledande för senare beslut
Prop.	Proposition
RÅ	Regeringsrättens Årsbok
SIS	Statens institutionsstyrelse
SoL	Socialtjänstlagen (2001:453)
WHO	World Health Organisation

1 Inledning

Omhändertagande och tvångsvård enligt Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) är ett återkommande ämne i samhällsdebatten. Särskilt omdiskuterat är 3 § som rör omhändertagande på eget beteende. Under vintern 2022 granskar Ekot (Karlsson & Waltersson, 2024) 300 beslut enligt LVU. Det framgår att sexuella orsaker används som grund till flera av besluten, och att dessa i större utsträckning rör flickor. Den pågående debatten visar att LVU, till viss del, är en omodern lagstiftning med bristfällig vägledning kring bedömningar av ungas socialt nedbrytande beteende (Karlsson & Waltersson, 2024).

Ungdomar med sexuellt avvikande beteende kan ha olika svårigheter och de blir ofta starkt stigmatiserade och stämplade för livet (Humana, 2024). Stigmatiseringen kring ett sexuellt avvikande beteende och vad den unge med detta beteende kan få för behandling berörs i en kortdokumentär av Abdullah (2014). En 17-årig pojke sitter på låst avdelning genom LVU då han dömts för våldtäkt på en jämnårig kamrat. Han har även varit på behandlingshem för andra sexualbrott sedan han var 13 år. 17 åringen uttrycker skam över sina handlingar men den största oron kopplas till vad som händer efter behandlingen. "Om folk vet vem jag är och vad jag gjort, då är det kanske svårt att skaffa flickvän och familj" (Abdullah, 2014). Barn och unga kan även tvångsvårdas på helt andra grunder, att vara sexualförbrytare är bara en av dem. Diskussionen kring LVU innefattar vad som kan betraktas som sexuellt avvikande respektive sexuell utsatthet. Debattören och aktivisten Wolfe (21 mar 2023) lyfter att det finns unga som blir sexuellt utnyttjade och omhändertas enligt LVU, men att dessa personer snarare är i behov av andra former av insatser och stöd. Grunderna för besluten kan på så vis uppfattas vaga och hur fel det kan gå framkommer i en berättelse om en 13-årig flicka som utsätts för våldtäkter. Fyra år efter våldtäkterna får hon besked om att placeras enligt LVU på HVB som specificerar sig på flickor som utsätts för sexuella övergrepp. Denna berättelse om en flicka beskrivs i första delen i en granskning av Pozar (2022). En misslyckad insats leder till ett LVU och ytterligare våldtäkter samt en mamma som får höra sin dotter säga: "Mamma, jag tror inte att jag kommer bli så gammal. Livet var inte menat för mig" (Pozar, 2022).

Det är rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" under 3 § i Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga som innefattar sexuellt avvikande beteende¹, och även det som snarare kan tolkas som sexuell utsatthet. Såväl sexuellt avvikande beteende som sexuell utsatthet kan därmed utgöra en möjlig grund för tvångsvård. Schlytter (2000) undersöker just 3 § LVU och ifrågasätter vissa av de beteenden som kan ligga till grund för beslut om LVU, särskilt de som kopplas till annat socialt nedbrytande beteende. Resultatet pekar på att flickor i högre utsträckning får vård på grund av annat socialt nedbrytande beteende, trots att deras beskrivna problematik inte stämmer överens med förarbetena till lagen (Schlytter, 2000). Rekvisitet är vagt vilket tillåter en bred tolkning, i jämförelse med rekvisiten "brottslig verksamhet" och "missbruk av beroendeframkallande medel" som både är tydligare i lagtext, men även i de förarbeten som finns (Schlytter, 2000). Hur rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" tolkas och tillämpas är inte enbart en juridisk fråga, utan präglas även av rådande samhälleliga normer, diskurser och sociala konstruktioner kring ungdomars sexualitet och beteenden. Kling och Frisé (2020) beskriver hur ungdomars sexuella identitetsskapande styrs av normer och diskurser i samhället. Enligt heterosexualitetsnormen förväntas ungdomar att ha sex, och de som inte vill det ses som avvikande. Däremot ser det olika ut i olika grupper, särskilt skiljer det sig mellan

¹ Den begrepps användning som förekommer i LVU-domarna.

könen. Att ha många sexuella partner ger pojkar status, medan det ger flickor dåligt rykte, vilket kan grunda sig i uppfattningen om att pojkar har ett större behov av sex än vad flickor har. Detta kan bidra till att flickor lär sig bortse från sina egna sexuella behov och upplevelser (Kling & Frisé, 2020). Heterosexualitetsnormen lyfter även Johansson (2005) men ur perspektivet att den även kan vara skadlig för pojkar. När pojkars sexualitet beskrivs som omätlig leder det till att det inte finns något intresse för att förstå den, liksom deras könsidentitet och känsloliv.

Socialpedagogik har historiskt sett funnits till för de marginaliserade, det vill säga personer eller grupper som hamnar utanför samhälleliga strukturer. Marginalisering kan bland annat vara social och där blir socialpedagogens roll att stödja den som befinner sig i utanförskap, både utifrån samhälleliga normer och individens egna värderingar (Madsen, 2006). Vidare har socialpedagoger ett brett arbetsfält som samspelar med andra institutioner, därav står socialpedagogiska praktiken under inflytande av andra professioner i välfärden och deras vetenskapliga paradig (Madsen, 2006). Arbetet påverkas även av lagen, verksamhetens riktlinjer samt den professionellas egna normer (Svensson, 2007). Genom historien har det funnits olika diskurser, det vill säga tankar och idéer, om hur det sociala arbetet, och socialpedagogiken, bör vara utformat. Frågan är var vi står idag och vilka normer som påverkar arbetet inom socialtjänsten och beslut inom olika rättsprocesser. Herz (2012) påvisar i sin doktorsavhandling att det finns könade beslut inom socialtjänsten. Detta väcker frågan om synen på sexualitet och kön påverkar beslut om tvångsvård och vidare hur ungdomars sexualitet i så fall konstrueras i dessa beslut. Forskningsproblemet har en stark koppling till socialpedagogisk praktik, då det bland annat är socialpedagoger som möter dessa ungdomar i insatser från socialtjänsten och i tvångsvården. Beslut om LVU kan därav ses som en förlängning för och av det socialpedagogiska arbetet, det är en del av processen för en ungdom att komma i kontakt med socialpedagoger och deras arenor. Behandlingsarbetet kan påverkas av hur ungdomarna har beskrivits av socialtjänsten, och hur denna beskrivning stämmer överens med hur den unga ser på sin egen situation. Förutsättningarna för ungdomar att bidra och ta del av samhällets gemenskap påverkas av det som ligger till grund för, och efterföljande konsekvenser av, ett LVU-beslut. Utifrån detta är det relevant för socialpedagoger att veta hur den unges situation beskrivs i beslutet om LVU.

1.1 Syfte och frågeställning

Eftersom konstruktioner av sexuell beteendeproblematik kan definiera vilket stöd och hjälp den unge får i det socialpedagogiska arbetet, är syftet att analysera domslut som rör 3 § LVU rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" utifrån hur sexuell avvikande beteende konstrueras i domarna. Frågeställningarna som besvaras i kandidatuppsatsen är följande:

1. Hur konstrueras sexuell beteende som ett "annat socialt nedbrytande beteende"?
2. Vilka diskurser om sexualitet framkommer i domarna?
3. Hur skiljer sig konstruerandet mellan flickor och pojkar?

2 Bakgrund

I följande kapitel presenteras den teoretiska bakgrund som är central för denna kandidatuppsats. Kapitlet inleds med en genomgång av LVU för att förstå de förarbeten och propositioner som ligger till grund för tolkning av lagen och vidare LVU-processen. Därefter diskuteras sexualitet och subjekt med fokus på hur diskurser skapar subjekspositioner och påverkar ungdomars sexualitet. Avslutningsvis behandlas socialpedagogikens roll i socialt arbete i syfte att stärka förståelsen av socialpedagogisk praktik.

2.1 Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Socialtjänstlagen (2001:453) beskriver socialtjänstens mål som bland annat innefattar att frigöra och utveckla den enskildes egna resurser. Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa alltid vara avgörande. Insatser enligt Socialtjänstlagen bygger på frivillighet, och utan samtycke från individen kan socialtjänsten inte vidta några åtgärder (Fahlberg & Larsson, 2016). Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga beskriver hur insatser riktade till barn ska ske i samförstånd med barnet och dess vårdnadshavare. Dock kan unga under 18 år beredas vård enligt denna lag då den unga, eller dennes vårdnadshavare om den är under 15 år, inte ger samtycke till vad socialtjänsten anser vara behövlig vård. Dessutom behöver vården syfta till någon av de situationer som beskrivs i 2 eller 3 §§. Unga som är mellan 18 och 20 år kan beredas vård enligt 3 §, om vård enligt LVU är lämpligare än annan vård med hänsyn till den unges behov (1 § LVU). 2 § LVU beskriver miljöfall, vilket innebär att förhållanden i hemmet på något sätt utgör en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. 3 § LVU beskriver beteendefall enligt följande:

Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende (SFS 1990:52).

Enligt Fahlberg och Larsson (2016) innebär en "påtaglig risk" att ingripande enligt denna lag kan ske redan på ett tidigt stadium för att kunna förhindra en negativ utveckling för den unge. Däremot innebär en påtaglig risk även att det måste finnas konkreta omständigheter som talar för att den unges hälsa eller utveckling kan skadas. Definitionen av "annat socialt nedbrytande beteende" är enligt förarbeten till lagen (prop. 1989/90:28) att den unge beter sig på ett sätt som avviker från samhällets grundläggande normer, samt att beteendet innebär en påtaglig risk för att den unges hälsa och utveckling skadas. Exempel på avvikande kan vara att den unge begår enstaka allvarliga brott, vistas i missbruksmiljöer (t.ex. knarkarkvart), prostituerar sig eller uppträder på sexklubb. Att vistas i olämpliga miljöer innebär enligt propositionen (1989/90) att det ska ske mer än tillfälligt, alltså ett upprepande beteende. Utöver detta förarbete kopplat till rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende", finns det flera avgöranden från Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD) som fungerar prejudicerande för liknande mål. Ett avgörande (RÅ 2000 ref. 33) behandlar en 15-årig pojke som uppträdde aggressivt genom att han använde hot och våld. Flera institutioner stängde av honom då de inte kunde garantera hans egen eller andras säkerhet. Domstolen anser att pojken uppvisade ett brottsligt beteende och drogs till destruktiva miljöer, vilket gjorde att han bereddes vård enligt 3 § LVU "annat socialt nedbrytande beteende". Ett annat avgörande (RÅ 2010 ref. 24) behandlar ärendet kring en flicka med neuropsykiatriska diagnoser som uppträdde aggressivt, våldsamt samt skadade sig själv och andra. Domstolen anser att det var symtom på flickans

diagnoser och avslag socialnämndens ansökan om vård enligt LVU. Beteenden som närmast kan betraktas som symtom på psykiatriskt eller neuropsykiatriskt tillstånd utgör inte ett socialt nedbrytande beteende, dock är inte en psykiatrisk problematik ett hinder för tillämpning av LVU (RÅ 2010 ref. 24).

2.2 LVU-processen

Varje kommun har det yttersta ansvaret för att individer får den hjälp och stöd de behöver (2 kap. 1 § SoL). Det är den politiskt tillsatta socialnämnden som ansvarar för kommunens socialtjänst. Socialtjänsten är den myndighet som lyder under socialnämnden samt utför det praktiska arbetet. Socialnämnden ansvarar för att bland annat omsorg, stöd och annat bistånd tillfaller de individer som är i behov av det (3 kap. 1 § SoL). I Socialtjänstlagen (5 kap. 1 §) beskrivs socialnämndens ansvar för barn och unga. Ansvaret innebär bland annat att verka för en trygg uppväxt för barn och unga samt sörja för dem som riskerar att utvecklas ogynnsamt. Vid uppgifter inkomna, genom ansökan, anmälan eller annat sätt, till socialtjänsten som kan leda till åtgärd är de skyldiga att utan dröjsmål inleda utredning (11 kap. 1 § SoL). När uppgiften gäller barn ska det även göras en bedömning om barnet behöver omedelbart skydd, och sedan ska beslut om utredning fattas inom 14 dagar. Utredning gällande barn ska bedrivas skyndsamt och innehålla uppgifter om vad barnet har för behov av insatser. Utredningen får däremot inte omfatta mer än vad som är motiverat för ärendet, för att inte onödigt skada barnet eller anhöriga (11 kap. 1 § SoL). Utredningsprocessen ska vara avslutad inom fyra månader. Ponnert (2018) beskriver att utredningsprocessen vanligtvis består av möten och samtal med barnet och dennes familj, samt andra aktörer som kan ha betydande information för utredningen. Det finns även en känslomässig aspekt i utredningsarbetet som innebär att hela tiden utvärdera och reflektera över barnets situation (Ponnert, 2018). Efter utredning kan beslut om bistånd beviljas med premissen att berörda samtycker (4 kap. 1 § SoL). Är den unge mellan 12 och 15 år får socialnämnden besluta om bistånd även utan vårdnadshavares samtycke, om det är behövt och den unge samtycker. Har den unge däremot fyllt 15 år får nämnden besluta om bistånd så länge den unge samtycker eller begär detta, även utan vårdnadshavares samtycke (3 kap. 6a § SoL). Det bistånd som beviljas enligt 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen är öppenvårdsinsatser som innebär att barnet bor kvar hemma, men med olika slags stöd från socialtjänsten. Biståndet innebär även exempelvis dygnsvård för ytterligare utredning (Ponnert, 2018).

Under vissa omständigheter leder utredningen till att socialtjänsten bedömer att behövt vård inte kan ges med den unges eller vårdnadshavares samtycke, som då behöver beredas vård enligt 1 § Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. För att tvångsvård ska bli aktuellt behöver det, förutom avsaknad av samtycke, föreligga allvarliga missförhållanden i hemmet eller ett allvarligt nedbrytande beteende hos den unge (2 & 3 §§ LVU). Utifrån socialtjänstens utredning ansöker socialnämnden om tvångsvård hos förvaltningsrätten, som fattar beslut (4 § LVU). Förvaltningsrätten är skyldig att handlägga dessa ärenden skyndsamt (33 § LVU) och att hålla muntliga förhandlingar i dessa mål (35 § LVU).

Förvaltningsrättens dom av socialnämndens ansökan kan överklagas av den part som domen går emot, alltså både av socialnämnden samt av barnet eller dess vårdnadshavare, till kammarrätten (Socialstyrelsen, 2009). Barnet har möjlighet att överklaga både bifall och avslag på socialnämndens ansökan (RÅ 2006 ref. 10). Precis som förvaltningsrätten är kammarrätten skyldig att hålla muntliga förhandlingar i dessa ärenden (35 § LVU). Vidare kan kammarrättens dom överklagas till HFD, av den part som rätten går emot (Socialstyrelsen, 2009). För att ett mål ska prövas i HFD krävs det prövningstillstånd, bland annat för att säkerställa att målet har betydelse för

direktiv av rättstillämpningen. De mål som får provningstillstånd och prövas i HFD blir prejudicerande och leder till förtydligande kring hur lagen ska tolkas (Socialstyrelsen, 2009).

När den unge på grund av beslut om vård (eller omedelbart omhändertagande) placeras utanför sitt hem ska vården anses påbörjad (10 § LVU). Det är socialnämnden som beslutar om hur vården ska utformas och var den unge ska vistas under vårdtiden. Den unge får under vårdtiden vistas i sitt hem om detta anses främja vården, dock ska vården alltid inledas utanför hemmet (11 § LVU). När vården för den unge ska ske utanför det egna hemmet ansvarar socialnämnden för att den unge tas emot i ett familjehem eller HVB, eller ett stödboende om den unge är mellan 16-20 år. I första hand ska det alltid övervägas om det finns möjlighet att placera den unge hos en anhörig eller annan närstående. Det är även nämnden som ansvarar för god vård vid placering (6 kap. 1 § SoL). Behöver den unge stå under särskild noggrann tillsyn kan placering ske på ett särskilt ungdomshem (SiS-hem), där vårdplatsen anvisas av staten (12 § LVU). När den unge blir placerad på en institution är det av stor vikt att socialpedagogiska kunskaper tas i beaktande, det vill säga hur institutionen ger förutsättningar och skapar möjligheter för individens utveckling (Madsen 2006). Oavsett vilken slags vård som är aktuell ska alltid barnets bästa beaktas och vara avgörande för insatsen (1 kap. 2 § SoL). När ett beslut om tvångsvård fattas skall inskrivning ske. Ett allmänt råd är således att den ansvariga för inskrivning skall beakta skillnader i problembild, ålder och mognad samt kön mellan de placerade personerna. Detta eftersom för stora skillnader inom dessa faktorer kan påverka placeringen negativt enligt 3 kap. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende (HSLF-FS 2016:15).

2.3 Sexualitet och subjekt

Sexualitet är en central del av människans liv och är i ständig utveckling. Sexualitet upplevs och uttrycks genom tankar, fantasier, begär, övertygelser, attityder, värderingar, beteenden, praktiker, roller och relationer. Samtidigt som sexualitet kan inkludera alla dessa dimensioner är inte alla av dem alltid uttryckta eller upplevda. Sexualitet infiltreras i sin tur av interaktioner av faktorer som: biologi, psykologi, socialt, ekonomi, politik, kultur, historia och religion (WHO, 2006). Utifrån detta kan sexualitet även ses som skärningspunkten mellan olika maktförhållanden som etnicitet och klass. Vad som i sin tur innebär *normal* sexualitet påverkas utifrån kultur och dess värderingar. Här har skolor, regering och kyrkor, det vill säga sociala institutioner, en viktig roll i etablerandet och vidmakthållandet av normalitet (Knutagård, 2016). Som tidigare nämnt är sexualitet något som skapas hela livet. När en ungdom kommer in i puberteten kan det uppstå frustration för den själv och andra runt om, eftersom utvecklingen av sexualiteten sker i samband med andra kroppsliga processer. Den unges sexuella utveckling påverkas av deras egen, andras och samhällets syn på kroppens förändring (Knutagård, 2016). Heteronormativiteten skapar olika mallar för hur ungdomar beroende på kön ska utveckla sin sexualitet. Pojkar ska vara sexuellt aktiva och ha många partner medan flickor får lära sig att vara sexuellt passiva och värna om relationer (Knutagård, 2016). Normer och förväntningar om ungdomars sexualitet är i det socialpedagogiska arbetet en viktig aspekt i hur socialpedagogen bemöter individen. Om ungdomars sexualitet ses som riskfylld och att de behöver skyddas, exempelvis från övergrepp och utnyttjande, kan deras tillgång till kunskap begränsas (Knutagård, 2016). Samtidigt kan frågan ses med utgångspunkt i frihet att välja, i stället för att fokusera på risker. Där är frågor om vad den unga människan får ut av processen och varför det är värt att ta risken, viktiga att ställa (Knutagård, 2016).

Att kontrollera sexualitet är inte något nytt. Den normativa sexualiteten i västvärlden är heterosexualitet, den utgår från en binär uppdelning av kvinnor och män. Kvinnan ses som underordnad mannen och det är kvinnans sexualitet som ska definieras, inte mannens (Knutagård, 2016). Heterosexualitet är styrande och normgivande och därav är den grunden för heteronormativiteten som skapar diskurser om sexualitet (Knutagård, 2016). Dessa diskurser skapar i sin tur subjekspositioner. Fairclough (2015) förklarar hur sociala roller, eller subjekspositioner, uppkommer av diskurser kring hur något ska fungera. På så sätt uppkommer relationen mellan två subjekt, eller också två sociala roller, exempelvis klient och behandlare. Begreppet subjekt har en "lyckosam tvetydighet" (Fairclough, 2015, s.69). Å ena sidan kan subjekt innebära att vara passiv, genom att stå under en politisk auktoritet medan det å andra sidan kan innebära att oavsiktligt vara en "doer" (Fairclough, 2015). I rättsliga sammanhang beskrivs det kvinnliga och manliga subjektet på olika sätt. Kvinnor definieras utifrån biologiska och kroppsliga kriterier medan män som subjekt bestäms utifrån deras handlingar (Schlytter, 1999).

2.4 Socialpedagogikens roll i socialt arbete

Cedersund et al. (2021) beskriver likheter och skillnader mellan socialpedagoger och socionomer i det sociala arbetet. Det finns flera olika professioner inom den sociala välfärdssektorn, varav socionom och socialpedagog är två av dem. Socialpedagoger arbetar inom flera arenor i den sociala välfärdssektorn, allt från individuell behandling till chef inom äldreården (Cedersund et al., 2021). En förutsättning är således medvetenheten om lagar och regler, som exempelvis Socialtjänstlagen (2001:453) och Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Cederlund et al. (2020) beskriver att det socialpedagogiska arbetet alltmer flyttat från behandlingsinstitutioner till skolor och dagliga verksamheter, samt verksamheter som arbetar med uppsökande och förebyggande insatser. Att det socialpedagogiska arbetet flyttat från behandlingsinstitutioner betyder däremot inte att socialpedagogiken inte är aktuell i dessa arenor. De individer som enligt LVU bereds vård på HVB eller SIS är fortfarande i behov av förebyggande insatser och bemötande präglat av socialpedagogisk som bland annat inkludering. Tvångsplacering kan förstås som en åtgärd vid en krissituation, där personer i kris ofta utgör det klientel som socialpedagoger arbetar med. Vidare är det socialpedagogers uppgift att förebygga och lösa socialpedagogiska samt samhälleliga konflikter för att upprätthålla samhällets sammanhållande kraft (Madsen, 2006).

Vid placering blir de unga exkluderade från den miljö och de sammanhang de känner till. Madsen (2006) menar att exkludering anses minska deras förutsättningar för utveckling och lärande, vilket innebär att de som möter dessa unga behöver arbeta med social inkludering för att motverka den exkluderande processen. Att skapa gemenskap är en förutsättning för den unges bildning och det är den professionellas ansvar att skapa sociala gemenskaper så den unge kan utvecklas och förändras (Madsen, 2006). Det socialpedagogiska arbetet beskrivs vara en fortlöpande process snarare än färdiga arbetsmodeller. Cederlund et al. (2020) beskriver att arbetet strävar mot att etablera en relation som präglas av ömsesidighet, respekt och stöd mellan den professionella och individen. Arbetssättet växer fram i mötet och relationen mellan professionell och individ, vilket leder till att socialpedagogiska metoder bygger på det genuina mötet och goda relationer. Barn och unga som placeras befinner sig i en utsatt situation som gör dem till sårbara aktörer (Cederlund et al., 2020). Det socialpedagogiska arbetet med dessa unga syftar till att stödja dem i att uttrycka sina rättigheter samt till att ge dem skydd och omsorg (Madsen, 2006). Den unge kan ha flera sociala krav på sig vilket kan leda till begränsningar i gemenskaper som

ungdomen inte identifierar sig med, av rädsla att lämnas utanför. Detta är en av riskerna i institutionella behandlings- och omsorgssammanhang (Madsen, 2006).

Institutioner av olika slag utgör den sociala ramen för den unge när den är placerad eller har en annan insats (Madsen, 2006). I det socialpedagogiska arbetet är det därför nödvändigt att ha kunskap om hur denna särskilda sociala ram påverkar den unges lärande och utveckling. Möjligheterna för att kombinera det institutionella livet med det utanför måste undersökas och ske i samspel. Med placering eller andra åtgärder för den unge tillkommer en stigmatisering som behöver medvetandegöras i det socialpedagogiska arbetet. Stigmatiseringen kan bidra till hur och om individen kan ta del av samhälleliga gemenskapen (Madsen, 2006).

3 Tidigare forskning

I följande kapitel redovisas forskningsfältet med hjälp av relevant forskning för kandidatuppsatsens forskningsområde. Forskningsfältet är smalt och därför görs valet att ha med äldre forskning från slutet av 1990-talet och början av 2000-talet. Den äldre forskningen visar på samma problematik som den nyare forskningen från 2020-talet. I och med att forskningsfältet är relativt smalt inom svensk forskning domineras det av ett fåtal forskare. Därför är flera av de nyare artiklarna av samma forskare, som valt att återuppta ämnet. Kapitlet är strukturerat utifrån olika aspekter som krävs för att bygga kunskap om området. Därav redovisas forskning utifrån följande teman: *Diskurser om kön och sexualitet, Vård och delaktighet, Olikheter i LVU beslut och Könsskillnader*.

Det första avsnittet *Diskurser om kön och sexualitet* redovisar hur kontrollerandet av kön och sexualitet sett ut genom historien, samt vilka diskurser som möjliggjort denna kontroll och syn på människor och deras sexualitet. Artiklarna berör därför några av dessa aspekter eller alla, både ur en svensk och internationell kontext. Sammantaget ämnar artiklarna ge en översikt av detta tema. I det andra avsnittet *Vård och delaktighet* redovisas forskning kring den delaktighet som barn och unga har, eller inte har, i ärenden gällande dem. Artiklarna är baserade på en svensk kontext och diskuterar hur lagar och regler förhåller sig till barn och unga i utredningsarbete. Det tredje avsnittet *Olikheter i LVU beslut* ämnar ge en bild av vad det finns för skillnader, tvetydigheter och otydligheter i besluten om tvångsvård som rör barn och unga. Artiklarna i detta avsnitt ger en bild av hur detta har sett ut i Sverige under 1990-talet och 2010-talet. I det fjärde avsnittet *Könsskillnader* presenteras artiklar som lyfter könsskillnaderna mellan flickor och pojkar som återfinns i LVU-domar. Resultatet i artiklarna är baserade på både svensk och internationell forskning.

3.1 Diskurser om kön och sexualitet

Jackson (1993) presenterar i sin vetenskapliga artikel de sanningar som författaren menar har existerat om barndom och sexualitet genom historien. Under medeltiden fram tills industrialiseringen tycks sexualitet ha uppfattats i termer av handlingar som antingen tillåtna eller otillåtna. Sexualitet betraktas under perioden inte som personliga egenskaper utan som ett sexuellt beteende som kontrollerades av kyrkan och domstolars auktoritet. De människor som hade ett otillåtet sexuellt beteende, och därmed bröt mot moraliska regler, betraktades som syndare och kriminella (Jackson, 1993).

Jackson (1993) beskriver hur föreställningen om barn som oskyldiga blev framträdande under 1800-talet, vilket bidrog till att ta okonventionella sexualiteter på allvar. Denna förändring resulterade i en diskursiv explosion om sexualitet. Jackson

(1993) menar att konceptet av sexualitet därmed myntades och det blev numera accepterat att prata om sex. Det medförde även att sexuella övergrepp på barn började tas på allvar, vilket tidigare inte varit fallet. Fortsatt visar Jackson (1993) hur den medicinska och psykologiska utvecklingen bidrog till bilden av barnet. Barnet ses då som en individ med en hälsosam sexualitet som växer i takt med åldern. Samtidigt fanns det en oro kring hur och när barnets sexuella utveckling skedde.

Liknande utveckling av synen på sexualitet finner även Hamreby (2004). Författaren granskar historiska diskurser om kön och sociala problem som lett till institutionaliserade former i den sociala barnvården i Sverige mellan 1800- och 1900-talet. Hamreby (2004) lyfter diskussionen om hur unga kom i kontakt med sexualitet och sexualliv. Även där framkommer oron om att barn introducerades till sex på ett "omoraliskt sätt" och "för tidigt". Det framgår dock inte vad "omoraliskt sätt" och "för tidigt" innebär, men författaren spekulerar om att det delvis syftar på den förförelse många män utsatte unga flickor för (Hamreby, 2004). Denna för tidiga kontakt med sexualitet nämner även Jackson (1993) kan påverkat bilden av barns utveckling under 1990-talet. Författaren menar att resultatet i studien, där bilden om att en för tidig medvetenhet om sex kan skada utvecklingen, även levde kvar i Storbritannien under 1990-talet.

I en nutida studie baserad på berättelser av vuxna kvinnor i Storbritannien som varit med om CSA (Childhood Sexual Abuse) påvisar Woodiwiss (2014) problemet i att koppla sexualitet med ålder. Studien lyfter den nutida förståelsen för sexuella övergrepp och hur denna inskränkta beskrivning utifrån ålder ger en ensidig bild. Ett barn som har kunskap och medvetenhet om sexualitet utmanar de konstruerade gränserna mellan barndom och vuxenliv, därav uppstår ambivalens om barnet som offer eller ohederlig. Å andra sidan kan det ses som ett bevis på att barnen varit utsatta för sexuella övergrepp snarare än att de har ett problembeteende (Woodiwiss, 2014).

År 1924 fick Sverige för första gången en sammanhållen barnavårdslagstiftning, vilket utvidgade samhällets rätt att ingripa för att skydda barn (Hamreby, 2004). I en analys av två ärenden problematiserar Hamreby (2004) tillämpningen av barnavårdslagen gällande en flicka och en pojke. Författaren uppfattar och konstaterar att flickan var "okvinnlig", vilket ansågs vara skäl för ingripandet. Vidare beskriver Hamreby (2004) hur den heterosexuella diskursen kan ha varit central i avseendet att flickan varit oförenlig med "god kvinnlig" sexualmoral. Enligt barnavårdslagens tillämpning av begreppet "sedligt vanartad" grundade sig ingripandet på flickans brist på återhållsamhet i sitt sexuella uppträdande, vilket väckte rädsla för att flickan riskerade att uppföra sig okvinnligt. Uppfattningen av pojken grundade sig på hans lathet och bekvämlighet, vilket inte överensstämde med "god manlighet" (Hamreby, 2004). Gemensamt för ingripandet mot flickan och pojken var att de föll utanför "det goda arbetets diskurs", samt att de även föll utanför manlighets- respektive kvinnlighetsdiskursen. Den avgörande skillnaden var den heterosexuella diskursen som enbart var relevant i flickans fall. Det visar på en skillnad i handlingsutrymme för de olika könen. Fortsatt visar Hamreby (2004) att flickors avvikande beteende betraktades som mer gränsöverskridande, även om överträdelserna var lika pojkarnas. Hamreby (2004) menar att detta handlingsutrymme kan tolkas som ett resultat av de heteronormativa och patriarkala normer som präglar samhället.

Hur skillnaderna i handlingsutrymme mellan könen kan uttrycka sig i nutida sammanhang lyfter Bernhardsson och Bogren (2011). Författarna analyserar två mediedebatter som uppstod kring två våldtäktsfall i Sverige under 2000-talet, samt vad för betydelse kön och berusning tilldelades. I resultatet framkommer stereotyper: unga kvinnor i innerstan beskrivs som slampor och golddiggers, män i förorten beskrivs som invandramän, och män i innerstan beskrivs som snobbar. I och med

detta produceras en strikt bild av könen och dess möjliga subjektsposition, vilket påverkar könen handlingsutrymme och skapar en social kontroll (Bernhardsson & Bogren, 2011). Genom att framställa våldtäktsmän som avvikande, exempelvis som invandrarmän eller snobbar, skapar media en diskurs om att kvinnor kan undvika att bli våldtagna genom att undvika dessa män (Bernhardsson & Bogren, 2011).

Den sociala kontrollen av könen har varit närvarande under lång tid. Ericsson och Jon (2006) analyserar likheter och skillnader i social kontroll av kön. Författarna uppnår detta genom att titta på två institutioner för ungdomsbrottslingar i Norge på 1950- och 1960-talet, en för flickor och en för pojkar. Resultatet visar att både flickornas och pojkarnas problematik och behandling skiljer sig mellan könen. Flickors sexualitet kopplades till feminina normer medan pojkars sexualitet kopplades till deras manliga karaktär (Ericsson & Jon, 2006). Liknande beskriver Hamreby (2004) att det även i Sverige under tidiga 1900-talet fanns en rädsla kring flickor som överskred sociala gränser, vilket ledde till att kontrollmekanismer skapades för att förhindra detta. En sådan mekanism var möjligheten att ingripa i förebyggande syfte (Hamreby, 2004). Samtidigt fanns det olika gränser för könen: flickors gränsöverskridande var oftare kopplade till moralisk karaktär, och pojkars var kopplade till våldsbrott. Detta innebär att könsföreställningar både påverkar och påverkas av könsdiskurser (Hamreby, 2004).

De könsföreställningar om gränsöverskridning som framkommer i Hamreby (2004) återfinns även i Ericsson och Jons (2006) studie. Trots att de två olika institutionerna i studien uttryckte samma mål för de placerade framgår det att dessa mål var formade utefter de samtida könsföreställningarna (Ericsson & Jon, 2006). På institutionen för pojkar tillät personalen avvikande beteende i viss utsträckning med argumentet: "pojkar kommer vara pojkar". Detta kan tolkas som en förväntan på att pojkar skulle bryta mot reglerna. På institutionen för flickor gavs däremot inget motsvarande spelrum. Deras beteende sågs som brott eller hot mot accepterad femininitet, i stället för en överdrift av normerna (Ericsson & Jon, 2006). Hur normer tar fäste och påverkar det praktiska arbetet påvisar Hamreby (2004). När normer implementerats innebär det att föreställningar, om exempelvis sexualitet, är självklara och sanna. Dessa normer behöver därför inte alltid uttryckas explicit i lagtexter, utan de upprätthålls och kontrolleras ändå genom praktisk tillämpning, exempelvis vid bedömning (Hamreby, 2004). I 1960 års barnavårdslag förekom inte längre orden flickor och pojkar, trots att skillnader mellan könen fortfarande var tydliga i praktiken. Lagstiftningens språkval kan tolkas som om att lagstiftarna trodde samma villkor gällde för flickor och pojkar i samhället. Detta kan även tolkas som ett försök att skapa en könsneutral lagstiftning, i kontrast till tidigare lagar som gjorde skillnad mellan flickor och pojkar (Hamreby, 2004).

3.2 Vård och delaktighet

Larsson och Hultman (2019) beskriver och analyserar tidigare forskning kring barns rätt till delaktighet i samband med beslutsprocesser rörande vård utanför hemmet. Forskningen som artikeln är baserad på genomfördes åren 2000-2017 i Sverige. Resultatet visar att det historiskt sett funnits en begränsning i inkluderingen av barnet själv i utredningsarbetet, men att inkluderingen har ökat med tiden. Vidare menar Larsson och Hultman (2019) att barns åsikter i vissa fall dokumenteras, men ändå inte inkluderas vid bedömningen av situationen. Lagtexter, styrdokument och metoder inom den sociala barnvården anger en stärkt ställning rörande barns rätt till delaktighet jämfört med tidigare, trots detta visar forskningen att barn inte inkluderas i den utsträckning som normerna anger (Larsson & Hultman, 2019).

I den sociala barnvården finns en ambivalens i synen på barn som påverkar hur rätten till delaktighet implementeras i praktiken (Larsson & Hultman, 2019). Denna ambivalens grundar sig i de olika synsätt som framträder i rättsreglerna kring barn. Det ena visar på i vilken utsträckning barn betraktas som självständiga och det andra i vilken utsträckning de betraktas som en del av vuxna och utan egna behov. Liknande ambivalens, eller dualism, om synen på barn lyfter Schlytter (2000) kring normer om pojkar och flickor. Schlytter (2000) beskriver och analyserar den könsdifferentiering som sker i beslut om tvångsvård av unga enligt 3 § LVU, år 1994. Författaren drar slutsatsen att rätten inte är neutral i sina bedömningar eftersom den differentierar mellan flickor och pojkar, baserat på olika normer (Schlytter 2000). Liknande frågor diskuterades 1977 och även då visades det att flickor och pojkar inte bedöms eller omhändertas på samma grunder (Jonsson, 1977).

Vogel och Pettersson (2024) beskriver hur dessa bedömningar bemöts av ungdomarna som har invändningar på hur problematiken beskrivs. Det kan vara genom att påstå att det som socialnämnden lagt fram inte stämmer. Det förekommer också fall där ungdomen till viss del håller med, men menar att socialnämnden tolkat situationen fel och att det inte är ett socialt nedbrytande beteende. Ett exempel är en flicka som säger att det stämmer att hon har många killkompisar som hon ibland sov över hos, men att de har sex som socialnämnden påstår, stämmer inte (Vogel & Pettersson, 2024).

3.3 Olikheter i LVU beslut

Flera studier av Vogel och Pettersson från 2023 har undersökt tvångsomhändertagande enligt 3 § LVU ur olika perspektiv. Studierna baseras på domar från förvaltningsrätten åren 2015-2016 (Vogel & Pettersson, 2023). Resultatet visar att kriminalitet oftare nämns som anledning för tvångsomhändertagande hos pojkar. För flickor motiveras det däremot i högre grad av en uttryckt oro för deras alkoholkonsumtion, sociala umgänge och vistelse i allmänt olämpliga miljöer (Vogel & Pettersson, 2023). En av de andra studierna undersöker skäl till tvångsvård enligt 3 § LVU och vilken betydelse dimensioner av kön, klass och etnicitet har för dessa beslut samt hur detta utvecklas och förändras över tid (Pettersson & Vogel, 2023). Resultatet från studien visar att majoriteten av alla omhändertaganden sker under rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende", vilket är det mest vaga rekvisitet under 3 § LVU då det ingriper många olika beteenden. Enligt resultatet förekommer exempelvis beteenden som psykisk ohälsa, sexuellt risktagande och olämpliga miljöer (Pettersson & Vogel, 2023).

Schlytter (2000) lyfter fram 20 olika fall där flickor bereds vård enligt 3 § LVU rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende", trots att deras beteende inte är i linje med de propositioner och förarbeten som ligger till grund för tolkningen av rekvisitet. Dessa flickor uppvisar olika beteenden, däribland psykisk ohälsa, aktiv sexualitet och rädsla för en förälder. Vogel och Pettersson (2024) analyserar hur socialnämnden och förvaltningsrätten beskriver och ger mening till unga personers sexuella beteende i bedömningar kring de ungas beteendeproblematik. Författarna påpekar att en stor andel av flickorna beskrivs av socialnämnden och förvaltningsrätten besitta ett beteende som kommer eller redan har medfört att de utsätts för sexuella övergrepp, eller problematiska sexuella relationer. Dessa flickor framställs ofta som att de själva söker kontakt med äldre män och uppvisar ett generellt riskabelt beteende, vilket beskrivs både explicit och ibland genom en underförstådd formulering: "...she initiates contact and associates with older men, and exhibits a generally risky behavior" (Vogel & Pettersson, 2024, s.11). Vidare menar Schlytter (2000) att rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende", utifrån både förarbeten och hur det tillämpas, inte är könsneutralt. Eftersom innehållet i förarbetena och propositionerna

inte är könsneutrala, riskerar flickor att diskrimineras och därmed inte få den vård de behöver. Flickors destruktivitet, som ofta tar sig uttryck i självskadebeteende på olika sätt, bör erkännas som legitima uttrycksmedel för att få rätt vård (Schlytter, 2000).

Det är viktigt att påpeka att det inte enbart är det sexuella beteendet som leder till beslut av 3 § LVU, utan problematiken är mångfacetterad och fler problemområden sammankopplas (Vogel & Pettersson, 2024). När sexualitet tas upp som problem förekommer det att skulden läggs på flickorna, detta genom exempelvis formuleringen "utsätter sig för risker". Även om det finns en underliggande mening om oro för flickorna öppnar detta upp för tolkning av handlingsfrihet och ansvar. Vogel och Pettersson (2024) påpekar i sin studie att hur meningar formuleras kan ge olika betydelser. Otydligheten mellan vad som ses som utsatthet respektive riskbeteende blir särskilt framträdande i de fall där flickorna är sexuellt aktiva och beskrivs som problematiska, utan en tydlig förklaring till varför (Vogel & Pettersson, 2024).

Denna otydlighet finner även Schlytter (2000) i rättsliga sammanhang, där kroppen i vissa situationer har betydelse och i andra inte. När kroppen används som uttrycksmedel för flickor tillskrivs den betydelse endast i undantagsfall, vilket den aktuella lagtexten begränsar. Schlytter (2000) lyfter att den kvinnliga kroppens symboliska roll behöver förstås för att kunna förstå de mönster av förtryck, kontroll och förnedring som det krävs att flickor anpassar sig till. Utan denna förståelse är det flickor som blir ansvariga för pojkars gränslösa beteenden och kränkningar gentemot dem. Schlytter (2000) menar att, precis som rekvisitet "brottslig verksamhet" i huvudsak reglerar pojkars antisociala beteende, borde det finnas ett rekvisit som beskriver den problematik som främst berör flickor.

Förutom gruppen som anses utsätta sig för riskfyllda situationer identifieras även de som aktivt agerar sexuellt. Det vill säga att de genom sitt eget beteende, snarare än att utsätta sig för andras, skapar en problematik (Vogel & Pettersson, 2024). Skillnaden mellan dessa grupper är att de som utsätter sig för risker beskrivs i samband med generella risker, medan flickor med sexuellt beteende kopplas samman med specifika och uttalade situationer. En sådan situation kan vara att flickan söker upp okända och oftast äldre män. Inom temat sexuellt agerande framkommer även en syn på att använda sex som självskadebeteende, vilket förtydligar tjejejs skuldbeläggning ännu en gång (Vogel & Pettersson, 2024). Som tidigare nämnt kopplas både att utsätta sig för och att ha ett sexuellt agerande ofta ihop med annan problematik. Dock framförs det i Vogel och Petterssons (2024) studie att problematiken transaktionellt sex oftast är en av de större anledningarna till både ansökan och avgörandet för 3 § LVU.

3.4 Könsskillnader

Det finns stora skillnader mellan flickor och pojkar vad gäller omhändertagande enligt 3 § LVU under rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" (Pettersson & Vogel, 2023). Författarna beskriver skillnaderna som kopplas till vilka beteenden som lyfts för respektive kön som grund till ett omhändertagande. Resultatet handlar dels om att pojkar oftare beskrivs med beteenden som utåtagerande, och flickor med beteenden som handlar om ageranden som drabbar en själv. Det handlar även om att flickor utsätter sig, eller antas utsätta sig för risker, vilket leder till en större oro än för pojkar. Pettersson och Vogel (2023) lyfter skillnaden när det gäller exempelvis alkoholkonsumtion där det beskrivs en oro kring vilka miljöer flickor vistas i, med vilka personer och vad de gör. Hos pojkar som konsumerar alkohol problematiseras däremot vad pojken själv gjort och inte vad de kan ha utsatts för (Pettersson & Vogel, 2023). Det finns alltså en könsmissig differentiering i bedömningen av missbruk enligt 3 § LVU. Detta menar Schlytter (2000) visar sig genom att aktuella

bevisnormer följs i bedömningen av pojkar, men avviker i bedömningen av flickor. Enligt de rättsliga bevisnormerna ska bedömningen ske utifrån det faktiska handlandet, drogkonsumtionen, vilket det gör för pojkar. Flickorna tillskrivs däremot andra handlingar som får betydelse i bedömningen, framför allt spelar deras sexuella beteende en viktig roll (Schlytter, 2000).

Den sexualitet som ligger till grund för domar och som betraktas som icke önskvärd hos flickor, finns inte beskriven i domarna för pojkar. Schlytter (2000) menar att detta bidrar till uppfattningen om att flickor ska se till att de inte blir utnyttjade, och pojkar blir ansvarlösa. Skillnaden visas även i resonemang kring sexuellt beteende, och eventuella risker med det, där endast flickors sexuella beteende diskuteras (Pettersson & Vogel, 2023). Socialnämnders och domstolars oro för just flickors umgänge och vistelse i olika miljöer beskrivs som uppenbar, vilket tolkas som en oro kring vad som kan hända och kan anses vara vagare skäl för omhändertagande (Pettersson & Vogel, 2023). Dilemmat i synen om att sexuellt aktiva flickor är problematiska framför Smith och Woodiwiss (2016). Författarna har genomfört en studie där de genom två tidigare forskningsexempel analyserar och undersöker hur synen på barns sexualitet som oskyldig och asexuell kan komma med konsekvenser för barnet, bland annat i det sociala arbetet (Smith & Woodiwiss, 2016). Författarna menar att bilden av barn som asexuella och sexuellt oskyldiga, missgynnar och skadar flickor som är sexuellt erfarna. Detta genom att flickorna därav inte passar in i synen om barns sexualitet och beskyddandet av den. Av denna anledning riskeras orättfärdigheten i deras övergrepp att förminska, eller i värsta fall inte erkännas som ett övergrepp (Smith & Woodiwiss, 2016). Woodiwiss (2014) lyfter bland annat en flicka som inte passar inom dessa uppfattningar och konstruktioner av barn. Flickan kände sig inte som ett barn och därför upplevdes inte de sexuella övergreppen som övergrepp. Detta ledde till att flickan återgick till den miljö där hon troligtvis skulle bli utsatt igen, eftersom hon visste hur hon skulle hantera det bättre än den psykiska misshandel hon också utsattes för. Flickan ansågs vara aktiv i sin roll vid de sexuella övergreppen men dessa handlingar var hennes sätt att hantera upplevelsorna med de verktyg hon hade (Woodiwiss, 2014). Det är av stor vikt att socialarbetare uppmärksammar den enskildes beskrivning av händelsen. Detta för att det finns en benägenhet att de dominerande diskurserna i samhället ramar in samt avgränsar möjligheten till att förstå besvärliga livssituationer (Smith & Woodiwiss, 2016).

Utifrån pojkars sexuella utsatthet och risker nämner Vogel och Pettersson (2024) att det är svårt att få fram något mönster i hur pojkar beskrivs, detta då det var så få fall. I de få fall som beskriver pojkar som utsatta har de transaktionellt sex och beskrivs likadant som flickorna. Den största skillnaden är antalet pojkar och flickor som förekommer i beskrivningarna av problematiken. Fördelningen av könen blir ännu tydligare gällande sexualbrott där, med ett undantag, alla domslut är kopplade till pojkar. Sammanfattningsvis visar resultatet i studien att när socialnämnden och förvaltningsrätten är oroliga för ungdomars sexualitet är det i själva verket flickors sexualitet som berörs. Vilka beteenden och ageranden som förvaltningsrätten fokuserar på, påverkas av ungdomens kön (Vogel & Pettersson, 2024).

3.5 Sammanfattning

Tillsammans utgör den tidigare forskningen hur sociala normer, diskurser och maktordningar påverkar individers förutsättningar till delaktighet, bemötande och likvärdig bedömning. Som det tidigare nämns arbetar socialpedagogen med de marginaliserade, eller förebyggande för de som riskerar att bli marginaliserade (Madsen, 2006). Tidigare forskningen visar på risker för hur individer kan bli marginaliserade genom exempelvis både könsskillnader och olikheter i beslut, men

även genom omfattningen av delaktighet i beslut. Socialpedagogiken infiltreras av normer om hur arbetet bör vara, bland annat av de normer kring synen på sexualitet och kön som framträder i tidigare forskning. Dessa normers existens i samhället påverkar den allmänna synen om normal sexualitet och därav även det socialpedagogiska arbetet som berör kön och sexualitet.

4 Teori och metod

Användningen av begreppet diskurs är centralt i denna kandidatuppsats, därför är det aktuellt att redogöra för dess betydelse. Diskurs är ett begrepp som växt fram bland akademiker och andra skribenter med syftet att bidra till ökad förståelse av hur nya processer konstrueras runt omkring oss (Svensson, 2019). Foucault (1969/2002) är en av de filosofer som utvecklade innebörden av, och förståelsen för, diskurs. Enligt honom är diskurs inte bara ett sätt att kommunicera, utan även en social praktik som skapar och definierar både vad som kan sägas och tänkas om ett specifikt ämne (Foucault, 1969/2002). Norman Fairclough tar utgångspunkt i Foucaults diskursteori och är myntaren till kritisk diskursanalys, vilket används i denna kandidatuppsats (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Kritisk diskursanalys är lika mycket en metod som en teori (Svensson, 2019), vilket är anledningen till att de presenteras tillsammans i följande kapitel. Detta kapitel presenteras utifrån den teoretiska, den metodologiska och den analytiska aspekten. Kandidatuppsatsens trovärdighet, tillförlitlighet och begränsningar samt etiska överväganden presenteras också.

4.1 Kritisk diskursanalys som teori

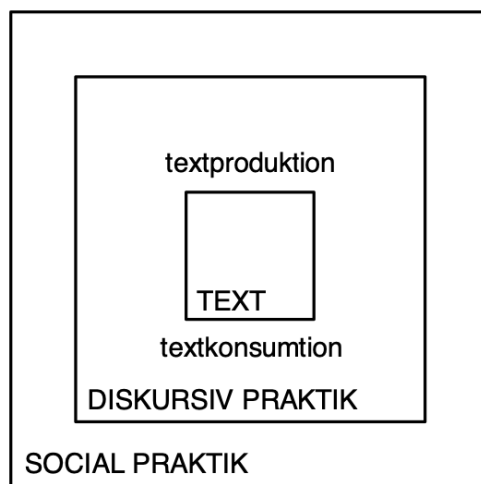
Utgångspunkten för diskurs är språkanvändningen och hur konversation, diskussion eller tal kan ha effekter genom språket (Svensson, 2019). Diskurser består av verkliga och successiva händelser, vilket innebär att de alltid formuleras av någon (Foucault, 1969/2002). Genom en kritisk diskursanalys riktas fokus mot de diskursiva praktiker, i följande kandidatuppsats LVU-domar, som konstruerar den sociala världen, sociala subjektet och sociala relationer, inklusive maktrelationer. Foucault (1969/2002) menar att diskurs även är en maktstruktur eftersom de inte bara reflekterar verkligheten, utan även producerar och styr den. Diskurser formar våra tankar, handlingar och våra sociala relationer. Foucault (1969/2002) lägger betoningen på att diskurser är en form av maktutövning genom att vissa sätt att tala om världen etableras som sanning, medan andra sätt marginaliseras och osynliggörs. Inom kritisk diskursanalys ses därför diskurser som konstituerade och konstruerade eftersom den sociala världen är beroende av människors handlingar (Fairclough, 2010). Den sociala världen uppstår bland annat genom hur och av vem den förklaras, vilket synliggörs genom kritisk diskursanalys. Det innebär att ett normalt och avvikande skapas, där vissa passar in och andra inte. Sådana samhälleliga förväntningar på normal livsföring och prestationer genererar även det motsatta, när dessa förväntningar inte kan uppfyllas av vissa individer uppstår en socialpedagogisk problemställning (Madsen, 2006). Genom att socialpedagogiken behöver förhålla sig till normalt och avvikande beskriver Madsen (2006) socialpedagogiken som normativ. Den påverkas av politiska beslut och därför är det viktigt att kritiskt analysera ett auktoritärt område som utgör gränsen för normalitet, och därav vad socialpedagoger ska sträva efter vid inkludering av individer i samhället (Madsen, 2006).

I diskurser finns en dialektisk rörelse mellan det som Fairclough (2010) kallar det semiotiska och det icke-semiotiska. Fairclough (2010) beskriver det semiotiska som kommunikation för att överföra och skapa mening. Rörelsen mellan dem återfinns i hur människor uttrycker sig genom både semiotiska (vårt språk och tal, gester och kroppsspråk) och icke-semiotiska uttryck (annat än språk och symboliska uttryck,

exempelvis fysiska handlingar). Den dialektiska rörelsen kan också vara synlig i texter (Svensson, 2019). Bakom språket finns en process av andra delar som bidrar till förståelse, oavsett hur den förmedlas (Fairclough, 2015). För att förstå det som finns bakom språket behöver diskurser analyseras, vilket kan göras med hjälp av den tredimensionella modellen (Fairclough, 2010).

Den tredimensionella modellen är uppdelad i tre olika nivåer och analysen av en kommunikativ händelse bör utgå från:

1. Text - den lingvistiska uppbyggnaden.
2. Diskursiv praktik - de som konstruerar texten och de som konsumerar texten.
3. Social praktik - om diskursiva praktiken reproducerar eller omstrukturerar den existerande diskursordningen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Figur 1: Faircloughs tredimensionella modell (hämtad från Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.74).

En problematik som finns inom alla diskursteoretiska angreppssätt är dess mångperspektiv (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). I ett diskursteoretiskt angreppssätt bör gärna andra teorier och synvinklar användas vid analysen. Winther Jørgensen och Phillips (2000) menar dock att det kan vara svårt att kombinera teorier med det diskursteoretiska angreppssättet, men det är fördelaktigt att använda en sociologisk teori. Denna kandidatuppsats har ett kritiskt diskursteoretiskt angreppssätt enligt Fairclough och kräver därför en teori som kan vidga förståelsen av den sociala praktiken. Av den anledningen används genusteori.

4.1.1 Genusteori

Poststrukturalistisk genusteori, enligt Judith Butler (2007), bygger på tesen om att kön och genus är performativt. Performativitet innebär att kön och genus inte har någon fast biologisk givenhet, utan är något som skapas genom upprepade handlingar och uttryck. Könet framställs ofta som något stabilt med en binär mening, vilket är en effekt av de diskurser som skapar och upprätthåller bilden av kön, men med denna syn ignoreras dess komplexa och diskursiva konstruktion. Kön och genus är föränderligt och skapas genom sociala handlingar beroende på den kontext och diskurs som styr vid en viss tidpunkt och plats. Genus är alltså inte kopplat till den biologiska kroppen och därmed har kroppen ingen könsidentitet innan genus har applicerats på den. Appliceringen av ett genus på kroppen är en förutsättning för att kunna känna igen och förstå någon som individ. Denna förståelse bygger på sociala och kulturella genusnormer som styr i den befintliga kontexten, och som upprättas

genom en kontinuitet och koherens mellan kön, genus, begär och sexuellt beteende (Butler, 2007).

Genus är inbäddad i förtryckande normer, däribland heterosexuallitetsnormen, som är en grundläggande del av genuskonstruktionen och styr dess definition (Butler, 2007). Med heterosexuallitetsnormen kommer en maktordning där vissa genus ses som mer rätt än andra och som även begränsar möjligheterna till att uttrycka sexualitet och könsidentitet. Precis som kön och genus kan heterosexuallitetsnormen ses som en form av performativitet där könade och sexuella uttryck bildar en illusion om en stabil och biologisk sexualitet och könsidentitet. Butler (2007) beskriver hur heterosexuallitetsnormen, ur ett ontologiskt perspektiv, kan förstås som ett förnekande av andra sexualiteter och begär, och då särskilt kvinnligt begär. Denna syn skapar en kvinnlighet som inte existerar, utan bara är ett resultat av maktstrukturer konstruerade ur heterosexuallitetsnormen (Butler, 2007).

Genusteorin är relevant att applicera vid analys av empirin i denna kandidatuppsats eftersom den behöver komplettera dimensionen social praktik i kritisk diskursanalys. Detta genom att identifiera diskurser specifikt kopplade till kön, genus och sexualitet. Denna teori är även användbar för att kunna fokusera på hur könsnormer och genusperspektiv påverkar rättsliga bedömningar och beslut, och hur könsroller konstrueras och återskapas i domarna. Den ger en kritisk blick till den könsdifferentiering som kan upptäckas i analysen. Vidare synliggörs de normer som framträder och som kan vara en betydelsefull del i i det socialpedagogiska arbetet. Butler (2007) menar att de normer som finns om kön, genus och sexualitet är marginaliserande för de individer som inte följer dem. Detta berör även Madsen (2006) och menar att diskurser avgör vem som anses normal samt vilka som är avvikande och i behov av socialpedagogiska insatser. Det är av stor vikt att en socialpedagog inte skapar sig en uppfattning utifrån journaler eller liknande material utan gör det i mötet med klienten. Det innebär att kritiskt granska vilka normer som påverkar bedömningen av individen. Genom att förstå att kön är performativt och att könets egenskaper tilldelas utifrån maktförhållanden, kan socialpedagoger ställa sig kritiska till de egenskaper och problematik ungdomen tilldelas.

4.2 Kritisk diskursanalys som metod

Det finns flera olika traditioner av diskursanalys, och de skiljer sig självklart åt (Svensson, 2019). Samtidigt finns det vissa gemensamma punkter som syftar till att genom diskursanalys få inblick i hur samhället byggs. Denna kandidatuppsats hade en kvalitativ ansats och använde kritisk diskursanalys inspirerad av Norman Fairclough. Genom syftet att analysera domslut som rör 3 § LVU rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" utifrån hur sexuellt avvikande beteende konstruerades i domarna var det framför allt av vikt att se hur språket i de aktuella domarna konstruerade den sociala verkligheten (Bryman, 2018). I och med att diskursanalys utgår från att verkligheten skapas och återskapas genom språk och sociala aktörer, var den vetenskapsteoretiska utgångspunkten i detta arbete ett ontologiskt perspektiv i form av socialkonstruktionism. Bryman (2018) beskriver att socialkonstruktionism intresserar sig för hur verkligheten skapas genom språk, det innebär även att det inte finns en given eller objektiv verklighet. Genom att ha analyserat hur ungdomars avvikande beteende konstruerades i domarna utgick syftet från en form av skapande. De diskurser som identifierades var därav inte neutrala sanningar utan har uppkommit utifrån rådande normer och samhällsliga strukturer. Vidare möjliggjorde socialkonstruktionismen en kritisk granskning av hur kön och sexualitet getts innebörd för "annat socialt nedbrytande beteende" i domarna. De berörda aktörerna, socialnämnd och förvaltningsrätt, tog beslut baserat på tolkningar utifrån verkligheten

om vad som ansågs vara önskvärt respektive icke-önskvärt sexuellt beteende. Dessa tolkningar fick uttryck i språket som vidare skapade representationer av verkligheten, och som både representerade den existerande verkligheten och bidrog till skapandet av den (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Hur människor uppfattar och tolkar verkligheten påverkar och påverkas av diskurser, vilket i sin tur kan förändra dessa diskurser. Genom kritisk diskursanalys har språkets beskrivande roll och dess betydelse för människors upplevelser av världen närmare undersökts. Den valda metoden var ur ett socialpedagogiskt kunskapsområde viktig eftersom den gjorde det möjligt att synliggöra de diskursiva normer som påverkade konstruerandet av den unges sexuellt avvikande beteende.

4.2.1 Insamling och bearbetning av material

En central del av materialinsamlingen ägnades åt att säkerställa ett relevant urval. Kriterierna för urvalet var LVU-domar gällande rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" kopplade till något sexuellt beteende och från de senaste två åren. Urvalet behövde innefatta minst 20 domar. För att hitta material som var aktuellt för kandidatuppsatsen användes rättsdatabasen JUNO. Utifrån syftet analyserades LVU-domar där rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" förekommit. Sökningen genomfördes i rättsdatabasen under perioden 22/1-27/1 2025 med hjälp av rättsdatabasens funktion "detaljerad sökning". Sökorden som användes var *LVU 3§* och "*något annat socialt nedbrytande beteende*". Därefter sorterades sökningen på *förvaltningsdomstolar* och år 2024. Samma process genomfördes fyra gånger där respektive stad *Sundsvall*, *Jönköping*, *Stockholm* och *Göteborg* användes som sista sökord i fyra olika sökningar. Det möjliggjorde att samtliga kammarrätter i Sverige täcktes. Denna process genomfördes även för år 2023 under perioden 11/2-12/2 2025. Sökningen gav resultat på 2230 domar, varav 1096 domar med åtkomst.

Eftersom materialet behövde överensstämma med urvalskriterierna och kandidatsuppsatsens syfte, betraktades dock nästa steg i insamling och bearbetning som en del av analysen. I insamlingen, bearbetningen och analysen av LVU-domarna har enbart fokus varit på socialnämnden och förvaltningsrättens yrkanden och bedömning. Detta motiverades av att förvaltningsrätten i samtliga domar inkluderade motparternas och socialnämndens inställning av både vad som framkommit i den skriftliga utredningen och muntliga förhandlingen. Begreppet "flytande signifikant" användes som redskap för att finna tydliga diskursordningar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). För att identifiera relevanta domar användes därför bland annat den flytande signifikanten "sexuellt", vilken kan ses som en indikation på olika diskursordningar. 21 (2024) och 34 (2023) domar med beskrivningar av ungas sexuella beteende kunde identifieras. När ett språkligt mönster kunde identifieras var nästa steg att analysera materialet utifrån mättnad. De domar som identifierades med den flytande signifikanten ansågs uppnå urvalskriteriet om det kopplades till den unges eget beteende. Detta val grundar sig på att rekvisitet i 3 § LVU, "annat socialt nedbrytande beteende", syftar på den unges eget beteende och utgjorde därför ett kriterium. Analysen utifrån mättnad resulterade i att 23 domar exkluderades på grund av ett mindre rikt innehåll för kandidatuppsatsens syfte. Det slutliga materialet bestod av 32 LVU-domar, 17 flickor och 15 pojkar.

4.2.2 Analysmetod

Vid analys av diskurser ska fokus enligt Faircloughs (1995b, ref i Winther Jørgensen & Phillips, 2000) angreppssätt vara på två olika dimensioner. Dessa är den kommunikativa händelsen, som utgör ett fall av språkbruk, samt diskursordningen som är summan av de diskurstyper (diskurser och genrer) som används inom en social institution eller domän, i detta fall LVU-domar. Genom att se sociala institutioner

utifrån diskursordningar kan institutioner betraktas som en sorts “talgemenskap” bestående av händelser, där språket analyserats och kategoriserats (Fairclough, 2010). Om varje institution har sin egen diskursordning med specifikt sätt att förhålla sig till språket, var det rimligt att anta att även LVU-domar hade sin egen diskursordning. Fairclough (2010) menade att det finns normer för hur medlemmar kan och får delta i talgemenskapen, men att diskursordningar även kan röra sig över institutionsgränser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). För att synliggöra språkbruket och diskursordning i kandidatuppsatsens empiriska material användes den tredimensionella modellen ur Faircloughs lingvistiska verktygslåda (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Genom att använda den tredimensionella modellen presenterades kandidatuppsatsens resultatanalys utifrån följande teman: *Texten*, *Framträdande diskurser* och *Diskursordningar*, där varje tema berörde olika delar av analysfrågorna (se nedan).

Texten

Analysen av texten koncentrerades på dess formella egenskaper som konstruerade språkliga diskurser och genrer. Eftersom den lingvistiska uppbyggnaden var av intresse analyserades lexikalitet, modalitet och transitivitet för att få en uppfattning om textens grammatik (Fairclough, 2010; Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Genom att analysera lexikalitet framträdde de ord och uttryck i språket som kunde återspegla och förstärka både maktrelationer och ideologier. Lexikalitet användes även för att konstruera den sociala verkligheten, då valet av ord och uttryck kan påverka hur människor uppfattar en viss situation (Fairclough 2010). Analysen av modalitet innebar att se hur agentens grad av instämmande uttrycktes. Winther Jørgensen och Phillips (2000) menade att det kan vara hög respektive låg modalitet som talar för säkerheten. Det kan vara genom att säga “förmodligen”, “kan” och “måste” (Fairclough, 2010). Analysen av transitivitet innebar att se hur händelser kopplades samman, eller inte, med subjekt och objekt. Det handlade om att ta reda på vem som sa vad, vem som var passiv respektive aktiv. Då många texter tenderar att skapa en neutralitet och dölja aktiva agenter kan fokus i stället hamna på handlingen och resultatet (Fairclough, 2010). I följande kandidatuppsats bestod det empiriska materialet av LVU-domar som gjorde det rimligt att anta att det var en hög modalitet.

Texten analyserades genom följande analysfrågor och var utgångspunkt för presentationen av resultatet:

- Hur ser texten som helhet ut?
- Lexikalitet, vilka ord används för att beskriva beteende och hur bidrar grammatiken till beskrivningar?
- Modalitet, vilken grad av instämmande uttrycks?
- Transitivitet, hur framställs den unge, som objekt eller subjekt?
- Vilka diskurser framträder och hur förhåller de sig till varandra?
- Diskursordning, vilken hierarki följer de framträdande diskurserna?
- Intertextualitet, hur förhåller sig textens diskurser till tidigare forskning?

Den diskursiva praktiken

Enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000) är det vid analys av den diskursiva praktiken av intresse att finna hur texten är producerad och hur den konsumeras, vilket kan analyseras ur flera angreppsvinklar. LVU-domarna som förvaltningsrätten producerar är avsedd för ärendet det gäller, men kan konsumeras av allmänheten i och med att det är offentliga handlingar. Dock motiveras offentligheten av domarna främst på grund av rättssäkerheten och inte med avsikt att de konsumeras av

allmänheten. Dessutom var LVU-domarna producerade på samma sätt och har genomgått samma led innan de nått allmänheten. Denna del av analysen var inte relevant för kandidatuppsatsen eftersom syftet inte var att undersöka hur texten konsumeras av andra. Fokus låg snarare i relationen mellan diskursordningen och den sociala praktiken.

Den sociala praktiken

Vid analys av den sociala praktiken är det främsta intresset att se hur relationen mellan den diskursiva praktiken och diskursordningen framgår i texten (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Eftersom den diskursiva praktiken inte analyserades i denna kandidatuppsats, kunde denna relation inte analyseras. Däremot har frågan om huruvida den sociala praktiken reproducerat eller omstrukturerat den existerande diskursordningen, och vilka konsekvenser det hade för den bredare sociala praktiken (Winther Jørgensen & Phillips, 2000), belysts genom genusteori. Detta gjordes i syfte att se hur sexuellt avvikande beteende konstruerades i domarna och om det möjligtvis funnits sociala förändringar, eftersom en förändring i diskursen även är en förändring i det sociala (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

4.3 Vetenskaplig kvalitet

En kritik och begränsning mot den kritiska diskursanalysen är bland annat utmaningen i att synliggöra gränserna mellan det diskursiva och icke-diskursiva (Winther Jørgensen & Philips, 2000). Ett sådant exempel var gränserna i analyserandet av språket och den sociala praktiken. Den sociala praktiken både skapade diskurser samt formades av dem, därav var språket och den sociala praktiken sammanflätade och därför var det svårt att avgöra vad som analyserades.

Diskurser kan framstå som objektiva vilket innebär att de framstår som givna och oföränderliga. Det i sin tur medförde hinder i att finna en objektiv diskurs. Ett exempel är hur givet gruppen barn är för samhället idag medan de för några hundra år sedan sågs som små vuxna och behandlades där utefter (Winther Jørgensen & Philips, 2000). Sådana diskurser kan beskrivas som så fast etablerade att deras kontingens glöms bort (Winther Jørgensen & Philips, 2000). I och med denna uppfattade självklarhet och sanning vissa diskurser har, skapas den uppfattningen hos människor, även forskare. Svårigheten i att hitta diskurserna, då de kan ses som självklara, innebär att det inte gick att vara helt objektiv, eftersom forskaren bidrog till och formades av den objektiva diskursen.

Som tidigare nämnt behövdes det en teori för att kunna komplettera kritiska diskursanalysen (Winther Jørgensen & Philips, 2000). Genom att fritt välja en kompletterande sociologisk teori innebär det att forskningen och resultatet kunde variera beroende på vilken teori som valdes. Vid kvalitativa studier ligger fokuset på tolkning och att det inte går att komma fram till en absolut sanning. Det finns flera beskrivningar och därav tolkningar av verkligheten (Bryman et al., 2025). Att använda sig av begreppen reliabilitet och validitet kan därför anses höra till kvantitativ forskning, begreppen trovärdighet och tillförlitlighet togs fram med andra kriterier för kvalitativa studier. Därav användes dessa begrepp i denna kandidatuppsats. Trovärdigheten bestod av fyra olika delkriterier, dessa var tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och bekräftelsebarhet (Bryman et al., 2025). För att öka studiens tillförlitlighet valdes domar från hela Sverige för att få en större representation. Förvaltningsrättens domar i denna kandidatuppsats grundade sig på socialnämndens utlåtande, och socialtjänstens bedömningar formas av normer och arbetsplatsens regler (Svensson, 2007). Kommuners ekonomi och storlek ser olika ut i Sverige, därav kan även kulturen och normer skilja sig. Genom att ha analyserat

domar från hela Sverige inkluderades dessa potentiella skillnader och representationer.

Överförbarhet handlar om att det getts tydliga och detaljrika beskrivningar av tillvägagångssättet för studien. Detta för att förse andra med en kunskap och bild om att kunna bedöma den tänkbara överförbarheten till andra studier eller miljöer (Bryman et al., 2025). Detta har beaktats under utvecklingen av studien, därför dokumenterades tillvägagångssätten och processerna som sedan synliggjordes i studien. Under hela studien användes ett granskande synsätt, där det fördes diskussioner om bland annat materialet, problemformuleringen och beslutet kring resultat och analys. Att forskarna har ett granskande synsätt under hela processen nämner Bryman et al. (2025) är av stor vikt för att stärka pålitligheten.

I likhet med att kritisk diskursanalys inte kan genomföras helt objektivt nämner Bryman et al. (2025) hur det inte går att inta en fullständig objektivitet i kvalitativa studier. Vikten av att vara objektiv som forskare framförs ofta, när det inte anses fullt möjligt var det i stället viktigt att visa att en agerat i god tro (Bryman et al., 2025). Det fanns en medvetenhet om att området valdes utifrån intresse, men genom diskussioner och påminnelser lämnades personliga värderingar utanför arbetet. Som tidigare nämnt går det inte att vara helt objektiv i en diskursanalys, däremot har stor vikt lagts vid att analysera resultatet utifrån olika perspektiv.

4.4 Forskningsetiska överväganden

För att fatta välgrundade beslut kring forskningen krävdes det att ha kunskap om de forskningsetiska principerna som råder inom samhällsvetenskaplig forskning. Det rör sig framför allt om överväganden kopplat till hur de individer som studeras ska behandlas (Bryman et al., 2025). Enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning ansvarar forskaren för att följa god forskningssed i den forskning som bedrivs. Vetenskapsrådet (2024) beskrev att god forskningssed kan förstås som en samling forskningsetiska krav och den praktik som uppstår när dessa krav följs. Enligt Diener och Crandall (1978, ref. i Bryman et al., 2025) kan de forskningsetiska principerna inom samhällsvetenskaplig forskning sammanfattas i fyra olika områden: om deltagare kan lida skada vid medverkan, samtyckeskravet, om man inkräktar på privatlivet och om falska förespeglningar. Det finns flera aspekter som involverar "lida skada", däribland fysisk skada, stress och hinder för personlig utveckling.

För att förhindra att deltagare på något sätt kan lida skada var det viktigt att vidhålla konfidentialiteten, att individens identitet och uttalanden inte blev tillgängliga för andra, och säkerheten (Bryman et al., 2025). I denna kandidatuppsats omfattade materialet information om känsliga personuppgifter som berörde hälsa, sexualliv och lagöverträdelse som kan skada deltagaren. Med konfidentialiteten i åtanke generaliserades beskrivningarna av ungdomarna samtidigt som numrering av domarna utelämnades i presentationen av resultatet. Detta förhindrade så långt som möjligt att citaten skapade ett sammanhang som kunde leda till identifiering av den unge. För att ytterligare skydda individens identitet presenterades deltagarnas pronomen i stället för deras namn. Det valda pronomen, han eller hon, baserades på det som förvaltningsrätten använt i respektive dom. Dessutom presenterades resultatet med kortare citat eller delar av citat där vissa ord eller meningar utelämnades för att undvika beskrivningar av känslig karaktär. Vidare har insamlat material endast använts till studiens syfte och raderades permanent från respektive dator efter att studien slutfördes. Vidare beskriver Bryman et al. (2025) frågan om samtycke som innebär att deltagare ska få så mycket information som möjligt innan de samtycker till att delta i studien. I denna kandidatuppsats fanns begränsningar kring samtycke

eftersom ingen direktkontakt med de individer domarna gällde förekom. Dessa LVU-domar är offentliga handlingar som regleras enligt Offentlighets- och sekretesslagen (OSL, SFS 2009:400) och därmed inte skyddade av sekretess. Därför har det varken varit möjligt eller nödvändigt att ta hänsyn till samtyckeskravet. I detta fall blev det ett undantag från informationsskyldigheten eftersom det inte var möjligt eller lämpligt att informera deltagare (Bryman et al., 2025).

5 Resultatanalys

I detta kapitel presenteras den kritiska diskursanalys som genomförs på 32 LVU-domar. Materialet analyseras systematiskt, tolkas och presenteras med hjälp av kritisk diskursanalys, genusteori och tidigare forskning. Kapitlet presenteras utifrån kandidatuppsatsens analysfrågor i syfte att besvara studiens tre frågeställningar: *Hur konstrueras sexuellt beteende som ett "annat socialt nedbrytande beteende"?*, *Vilka diskurser om sexualitet framkommer i domarna?* och *Hur skiljer sig konstruerandet mellan flickor och pojkar?*

5.1 Texten

I detta avsnitt presenteras den kritiska diskursanalys som genomförs på 32 LVU-domar genom att redogöra hur ordval, lexikalitet, modalitet och transitivitet bidrar till konstruktionen av flickor och pojkars sexuella beteende.

5.1.1 Hur ser texten som helhet ut?

Samtliga domar är uppbyggda på samma sätt (se bilaga 1). Först presenteras sökande och motparter i ärendet samt förvaltningsrättens avgörande, vilket i samtliga 32 domar är beslut om att beredas vård enligt LVU. Domarna inleds med ansökan och yrkanden, vilket presenteras genom nämnden, den unge och eventuella vårdnadshavare och ställföreträdare. Vidare innehåller domarna skälen för avgörandet, förvaltningsrättens bedömning och information om hur beslutet kan överklagas. En intressant skillnad i domarnas språkliga utformning är att ordval varierar mellan förvaltningsrätterna. Bland annat är språkvalet i vissa domar yrkanden och i andra ansökan.

5.1.2 Lexikalitet, vilka ord används för att beskriva beteende och hur bidrar grammatiken till beskrivningar?

För att finna de ord och fraser som beskriver sexuella beteenden kopplat till rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" studeras lexikaliteten i domarna. Detta för att se hur orden ger betydelse för den bild som framträder. Övergripande skiljer sig ordvalen mellan flickor och pojkar (se figur 2 och 3), exempelvis används inte frasen "sexuellt avvikande beteende" i någon dom på flickor men den används i nio domar på pojkar. Generellt beskrivs flickors sexuella beteende mer ingående än pojkarnas. Liknande visar även Schlytter (2000) som belyser att flickors sexuella beteende spelar en viktig roll i bedömningar.

Pojkar

- Utsatt andra för sexuella övergrepp
- Sexuellt avvikande beteende
- Sexintresse
- Gränslös
- Kränkande
- Sexuella handlingar
- Dömd för sexualbrott
- Sexuellt utåtagerande beteende

Figur 2

Flickor

- Sexuellt utnyttjad
- Säljer sig själv
- Sexuellt riskfyllt beteende
- Kontakt med äldre män
- Utsätts för övergrepp
- Självkadebeteende
- Kontakter på sociala medier
- Utsätter sig för riskfyllda miljöer
- Destruktivt beteende
- Träffar okända män

Figur 3

I domar gällande flickor beskrivs deras sexuella beteende i relation till vilken slags miljö de befinner sig i. Exempelvis att de har befunnit sig i “olämpliga miljöer”, “riskmiljöer” eller “riskfyllda miljöer”. Dessa fraser används ofta i domarna och beskriver indirekt att flickans sexuellt avvikande beteende beror på vad som händer i den miljön hon befinner sig i, utan att det nödvändigtvis nämns vad som gör miljön till riskfylld eller olämplig. Exempelvis: “...hon har träffat personer hon inte känner i otrygga miljöer...”.

Det blir tydligt i flera domar som gäller flickor att det används värderade, och ibland målande, uttryck. Det kan vara “eskalerat beteende”, “riskfyllda destruktiva relationer”, “stora risker” och “omfattande risker”. Formuleringarna bidrar till en allvarlig bild av flickornas beteende och användandet av de värderande orden kan antas syfta till att stärka motivationen för ett omhändertagande. Dessa ordval påverkar hur flickorna och deras situation uppfattas av andra (Fairclough, 2010). I en dom nämns “Beteendet framstår som gränslöst och går långt utöver vad som anses vara ett oförsiktigt men harmlöst agerande...” och här påverkar ordvalen förståelsen för flickans handlingar. Denna fras nämns i samband med oro kring prostitution och med ord som “gränslöst” ges det en bild av att flickan själv ansvarar för det andra utsätter henne för. Det beskrivs att hon “går långt utöver vad som anses vara oförsiktigt” vilket indikerar att flickor ska vara försiktiga. I en annan dom nämns “...arten, omfattningen och varaktigheten av beteendet...” vilket bidrar till en bild av flickan som extremt avvikande i sitt beteende.

Det finns även exempel på där flickans utseende tycks ge betydelse till hennes beteende. I en av domarna nämns “...hon klär upp sig och sminkar sig på kvällen...”. Att hon “klär upp sig” antas syfta till att hon klär sig på ett speciellt sätt för att få mäns uppmärksamhet, och på så vis målas hon upp som sexuellt inbjudande till dessa män. Det blir tydligt att flickans handlingar kring sitt eget utseende utgör en grund för beslut. Här blir flickans klädsel och smink en del i vad som bedöms vara “annat socialt nedbrytande beteende” i 3 § LVU. Detta kan ses som ett resonemang kring flickans sexuella beteende och Pettersson och Vogel (2023) lyfter att det endast är flickors sexuella beteende som diskuteras i domar.

I samma dom nämns även “olika äldre män” vilket är en fras som på olika sätt återkommer i domarna gällande flickor. Fraser som “kontakt med äldre män”, “möter äldre män” och “träff med äldre män” används i olika domar gällande flickor. Användningen av “äldre män” antas användas för att markera flickornas unga ålder och att deras oskuld i handlingarna. Det kan antas att användningen av “äldre män”

eller bara män/man syftar till att de är vuxna, över 18 år. I de fall där det finns en oro för prostitution kan det dock antas lika oroväckande oavsett vilken ålder förövaren har. I flera domar används även fraser för att betona mängden män som flickan har kontakt med, exempelvis nämns “flera kontakter”, “olika män” och “olika män i alla åldrar”. När dessa ord används beskrivs flickan som normbrytande, då hon träffar mer än en man. Med dessa formuleringar som en del av flickornas problembeteende målar det upp en bild av att flickor ska vara monogama. Ordvalen och formuleringarna kan även anses förstärka maktrelationen (Fairclough, 2010), som finns mellan förvaltningsrätten och flickorna. I en dom blir detta extra tydligt: “inleder många och för henne riskfyllda relationer”. Att det är många relationer antyder att hon bryter mot normer, för att hon inte är monogam, och att de är riskfyllda stärker att det är ett problem. Påpekandet av att det rör sig om “olika män” ger en bild av att flickorna har kontaktat eller träffat olika män flera olika gånger snarare än olika män vid ett tillfälle. Detta kan ge en bild av att ju fler gånger en flicka “utsätter sig”, desto större blir ansvaret på henne för det hon utsatts för.

Ett beteende som nämns i flera domar rör självskadebeteende. Frasen “ett destruktivt beteende med självskadande valör” nämns i en dom och liknande fraser finns återkommande i domar gällande flickor. Ordet “självskada” eller “självskadebeteende” används endast i domar beträffande flickor. Likt ovan exempel nämns det sällan vad självskadebeteendet är, utan det antas vara underförstått.. I vissa domar förklaras det vara kopplat till våld av något slag, som i en dom nämns “...får utlopp för sitt självskadebeteende genom att träffa personer som inte är snälla mot henne” och i en annan dom nämns “...vill skada sig själv kan hon själv ta kontakt med förövarna”. Det framkommer en syn på att använda sex som självskadebeteende. Genom att beskriva självskadebeteende i sammanhang om sexuellt agerande skuldbeläggs flickorna (Vogel & Pettersson, 2024). I en dom gällande en pojke nämns “skadar sig själv” följt av handlingar han utfört vilket antas likställas med socialt nedbrytande beteende.

I domar gällande pojkar är ordvalen för beskrivning av problematiken mer konkreta och korta. Det används inte lika många värderande ord som i domar gällande flickor. I vissa fall används endast “sexuellt avvikande beteende”. I andra domar beskrivs det med fraser som “dömd för sexualbrott”, “avvikande och gränslöst beteende” och “upprepede övergrepp”. Gemensamt för de fraser som används i beskrivandet av pojkar ger bilden av dem som förövare, trots att deras sexuellt avvikande beteende inte alls är så ingående beskrivet som för flickor. I en av domarna gällande en pojke nämns “...han ofredar kvinnor och är mycket oberäknelig”. Här är det tydligt att pojken är farlig eftersom han är oberäknelig och en förövare för att han ofredar kvinnor. I samma dom nämns “Han visade ingen förståelse för normer, regler...” som även det målar upp pojken som förövare. Frasen kan tolkas som att pojken har brist på respekt för normer och regler, men den kan även syfta till en omedvetenhet och bristande förståelse för normer och regler.

Det finns i flera av domarna gällande pojkar exempel på när ansvaret för pojkens handlingar läggs på något utanför honom själv. I en dom gällande en pojke beskrivs han med frasen “Svårigheter med impuls kontroll...” när risken för återfall i övergrepp motiveras. Att pojken har svårigheter med impuls kontroll förklarar här de sexuella övergrepp han begått, och riskerar att begå igen. Ansvaret för övergreppen tas från pojken eftersom handlingarna beror på brister i impuls kontrollen, och inte honom själv. I samma dom används frasen “...återfall i sexuella övergrepp skulle kunna vara förödande för honom”. Genom att använda ordet “förödande” blir pojken ett offer för sina egna handlingar. Även detta tar ansvaret för handlingarna från pojken eftersom han här framställs som ett offer snarare än förövare. I en annan dom nämns

“...omfattande svårigheter i det sociala samspelet”. Pojken har begått sexuella övergrepp, men denna fras ger en förmildrande bild av handlingarna han har begått då svårigheterna i det sociala samspelet är anledningen. Ansvar läggs på det sociala samspelet snarare än på pojken. Heterosexualitetsnormen kan anses vara en grund till detta beskrivande då pojkars sexualitet och sexuella uttryck, enligt normen, är accepterade (Butler, 2007). Därmed kan deras beteende vara lättare att applicera på själva handlingen, än pojken själv.

I domarna konstrueras pojkars och flickors intresse för sex på olika sätt. Domar gällande pojkar använder fraser som “stort intresse för sex” och “sexuella tankar” för att beskriva deras sexuella intresse. Här ses pojkarnas sexuella intresse som något neutralt och i samband med att den sexuella problematiken beskrivs ursäktas de handlingarna. Detta är fraser som inte förekommer i domar gällande flickor. I domar gällande flickor används fraser som “relation med en vuxen man”, “haft sex med olika män” och “har ett stort bekräftelsebehov” som kan beskriva ett sexuellt intresse men som i samband med att flickan utsätter sig, lägger det sexuella intresset henne till last. Fraserna som används i domar gällande flickor är mer anklagande gentemot flickan, än de fraser som används beskrivande om pojkar. Den sexualitet som tillskrivs flickor, och problemen med den, finns inte beskrivet i domarna som gäller pojkar (Schlytter, 2000). Genom användandet av dessa fraser, eller liknande, konstrueras flickans sexualitet som problematisk vilket kan grunda sig i heterosexualitetsnormen. Ur ett ontologiskt perspektiv kan denna norm begränsa och förneka kvinnors, och således flickors, sexuella begär (Butler, 2007).

5.1.3 Modalitet, med vilken grad av instämmande uttrycks?

En stor del av innehållet i domarna presenteras med hög modalitet. Det är att hon eller han “har” i sammanhang där det hänt något och att hon eller han “behöver” i sammanhang där det inte finns en annan valmöjlighet: “...det *enda* sättet...” och “*Behovet* av vård är akut och *kan inte* avvaktas”. Hög modalitet kan uttryckas genom att en part håller med eller instämmer i vad någon annan part sagt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Exempelvis genom: “Förvaltningsrätten *delar* nämndens bedömning...” och “Alla parter i målet är *överens* om att hon har ett beteende som avviker från samhällets grundläggande normer på ett sätt som utgör ett socialt nedbrytande beteende”. Här framgår det tydligt att modaliteten är hög eftersom flera instanser instämmer i att den unga har ett “annat socialt nedbrytande beteende”.

Hög modalitet synliggörs genom att beskriva hur förvaltningsrätten grundar bedömningen av flickans eller pojkens beteende, exempelvis genom att det “står klart” och “på ett sådant sätt”. I flickors domar anger även förvaltningsrätten ofta deras ålder för att styrka sitt resonemang. Detta exemplifieras genom följande:

Beteendet framstår som gränslöst och *går långt utöver* vad som kan anses vara ett oförsiktigt men harmlöst agerande av ett barn i hennes ålder. Det får därför anses utgöra ett socialt nedbrytande beteende...

Jämfört med i en pojkes dom på följande sätt, där åldern sällan redogörs:

Det är *tydligt* att han har behov av vård utifrån en sexuell beteendeproblematik och att beteendet även utgör ett sådant annat socialt nedbrytande beteende som avses i 3 § LVU.

I pojkens dom redogör förvaltningsrätten för att pojken har bedömts behov av vård utifrån en sexuell beteendeproblematik och att det är tydligt. Det innehar en hög modalitet då det nämns i samma dom: “...flera händelser *ska ha* skett...” trots att förvaltningsrätten inte har tagit del av polisens utredning om våldtäkt. Liknande framgår även i en annan dom på följande sätt:

Även om vissa uppgifter..., inte är styrkta så är det *uppenbart* att hon har ett beteende som avviker från samhällets grundläggande normer på ett sådant sätt som att det utgör ett socialt nedbrytande beteende i den mening som avses i 3 § LVU.

Denna formulering, med hög modalitet, uttrycker att det är uppenbart att hon har ett visst beteende, däribland prostitution. "...de *misstänker* att hon ... och tvingar henne att utföra sexuella handlingar i utbyte mot pengar och tjänster", vilket däremot kännetecknas av en låg modalitet i och med att det är misstankar som hennes HVB har. Likt flickor kan uppgifter om pojkars beteende uttryckas med låg grad, men med hög modalitet i bedömningen på följande sätt:

Trots den osäkerhet som kvarstår vad gäller de aktuella brottsmisstankarna och eventuellt åtal och påföljd bedömer förvaltningsrätten att det redan nu *står klart* att han är i behov av övergreppspecifik vård för att det normbrytande beteendet inte ska fortsätta.

Övergripande uttrycker förvaltningsrätten misstanke oftare i pojkars domar än i flickors domar, 10 respektive sex. En möjlig orsak kan vara att majoriteten av pojkarnas domar gäller brott, vilket gör att misstankarna har en tydligare juridisk koppling och är en del av utredningen. I fem av pojkarnas och tre av flickornas domar syftar misstankarna på misstankar om sexuellt beteende. Misstankar kring pojkars beteende gäller övergrepp, våldtäkt eller sexuellt ofredande som visserligen handlar om brott men som bidrar till konstruktionen av pojkens sexuella beteende. Formuleringar i domar där pojkar misstänks kan se ut på följande sätt: "Han misstänks ha utsatt sin lillasyster för övergrepp under flera års tid" och "Han är misstänkt för grov våldtäkt mot barn". I båda citaten rör sig misstankarna om brott som lett till en polisutredning, vilket stärker modaliteten. Misstankar används inte på samma sätt i flickors domar då det snarare förknippas med en allmän oro och misstanke, oftast relaterad till att hon blivit utsatt. Det kan exempelvis formuleras på följande sätt: "Misstankar om att hon kan ha utnyttjats sexuellt" och har därför en låg modalitet.

I tio domar uttrycks en oro för flickorna, antingen för att någon annan kan utgöra ett hot mot dem, som i det tidigare citatet, eller för att de kan skada sig själva. Pettersson och Vogel (2023) visar på liknande beskrivningar om en oro kring flickor som inte återfinns i beskrivningar kring pojkar. Denna oro kan även avse vad som kan hända och kan på så vis uppfattas som vagare skäl för vård (Pettersson & Vogel, 2023). I flickors domar knyts oron ihop med beskrivande situationer och i pojkars domar med misstankar. Detta exemplifieras genom följande två domar: "Det finns *oro* kring att hon blivit sexuellt utnyttjad och exploaterat sig själv för att få exempelvis droger och pengar" och "Han blev aktuell hos nämnden utifrån *oro* på grund av att han misstänkts för två sexualbrott". Det framgår av exemplen att flickan blivit sexuellt utnyttjad och pojken misstänks för två sexualbrott.

I de domar där pojkar misstänks begå eller har begått brott används motiveringar med hög modalitet, exempelvis: "Det föreligger ett *vårdbehov*" eller "Han är i *behov av* övergreppspecifik behandling". Liknande motiveringar förekommer även i flickors domar, men används då främst i syfte att skydda dem: "Hon har ett omfattande *vårdbehov* och *behov av* skydd för att förhindra att utsättas för fler övergrepp".

5.1.4 Transitivitet, hur framställs den unga – objekt eller subjekt?

Analysen visar att alla pojkars sexuella beteende kopplas ihop med brott, misstankar om brott, eller agerande gentemot andra individer, vilket innebär att pojkar framställs som utförare av sexuella handlingar. Däremot förekommer det förklaringar om att pojkarna är i behov av att hantera sina impulser vilket till viss del flyttar ansvaret från dem. Flickorna beskrivs som aktiva subjekt även de, men problematiken beskrivs inte

som sexualbrott eller misstankar om det. Flickorna är aktiva subjekt på andra sätt. En skillnad som framkommer mellan flickor och pojkar är hur subjektiva handlingar kopplas samman med passivitet. Då döljs den aktiva agenten och fokus hamnar istället på handlingarna (Fairclough, 2010). Detta är något som görs hos både flickor och pojkar men på olika sätt.

Flickor beskrivs vara subjekt inom en kontext där de även kan ses som objekt. Det vill säga att flickorna beskrivs vara personerna som utsätter sig själva för riskerna och händelserna. Dessa händelser eller risker för flickorna beskrivs oftast som övergrepp, vilket innebär att det är andra personer med i bilden. Hur det framkommer i domarna exemplifieras genom följande formulering: "...bestämt träff med äldre män som utsatt henne för våldtäkter...". Här uttrycks det att andra personer utsatt henne för något samtidigt som det lyfts att hon bestämt denna träff. Denna mening ger betydelse i senare formulering: "...försatt sig i situationer som varit riskfyllda och farliga för henne" där hon skuldbeläggs i och med att hon själv söker upp situationen. Vanliga formuleringar hos flickor är just "utsätta sig för" vilket visar på att flickorna bär ansvaret för utsattheten de hamnar i. Samtidigt används frasen tillsammans med övergrepp eller våldtäkt, vilket visar på att det finns en förövare i händelsen. En förövare som då blir ansvarslös när skulden läggs på flickorna. Att pojkar blir ansvarslösa och flickor läggs till skuld visar även Schlytter (2000) på. Författaren menar att när pojkar är förövare samtidigt som flickor anses söka upp situationerna läggs ansvaret på flickorna och pojkarna blir ansvarslösa (Schlytter, 2000).

I och med att flickor beskrivs som att de "utsätter sig" framkommer det i vissa domar även beskrivningar av att flickorna inte kan skydda sig själva. "Hon har inte möjlighet att skydda sig mot övergreppen...". Genom att tillskriva flickorna en bristande förmåga att skydda sig själva konstrueras de än en gång som subjekt. Subjektspositionen antyder att ansvaret ligger på flickorna att hålla sig borta från förövarna, det i sin tur pekar på att de måste veta eller ha en bild om vilka som är förövare. Liknande resultat har Bernhardsson och Bogren (2011) som visar att konstruerandet av subjektspositioner även där förlägger ansvaret för att inte bli våldtagen hos kvinnorna.

Till skillnad från flickorna där de beskrivs som subjekt i situationer där de varit utsatta, beskrivs pojkarna som passiva i situationer där de är aktiva subjekt. Här kopplas alltså händelser samman med objektivitet trots att de även hade kunnat kopplas samman med subjektivitet (Fairclough, 2010). Fokuset ligger på att ursäka pojkarnas beteende där de utsatt någon annan för sexuella övergrepp. Det handlar om formuleringar som: "...svårigheter i att hantera impulser", "Han behöver kunskaper kring sin sexualitet, hantera impulser...". I och med användandet av "impulser" och "behöver kunskap" ger det en uppfattning om att det finns inre brister hos pojkarna som leder till handlingen, snarare än att de har ett aktivt val. "Behov av tillsyn och yttre skydd då han ännu inte utvecklat några strategier". Citatet visar att fokuset flyttas till skyddande av pojken för att inte begå nya övergrepp och hans egna ansvar försvinner. I och med skyddandet av honom blir han ett objekt. Ett annat sätt att rättfärdiga beteendet som framkommer är att jämföra vilken problematik förövare generellt har, och då också potentiellt pojken. "Förövare som begår övergrepp av det slag han är misstänkt för har problem med empati och att mentalisera". Genom att jämföra förövare och deras problematik med pojken tillskrivs de egenskaperna även honom. Att förklara övergreppet med bristande empati antyder återigen på att det handlar om inre processer snarare än ett aktivt val. Dessutom kan handlingen framstå som oundviklig vilket till viss del gör honom passiv.

I tre domar förekommer det att förvaltningsrätten uttryckligen skriver att flickorna inte kan läggas till last för vad de blivit utsatta för. Här bidrar det till en beskrivning

där flickorna blir objekt eftersom de är passiva i handlingen som utförs av en annan. Däremot fortsätter förvaltningsrätten att resonera kring flickornas beteende vilket leder till att de ändå skuldbeläggs och blir ett subjekt.

Att hon riskerar att utsättas för sexuell exploatering av andra personer är som utgångspunkt inte en omständighet som enligt förvaltningsrättens mening kan lägga henne till last. Att hon kontinuerligt söker kontakter på ett sätt som förstärker denna risk är dock allvarligt...

Här tydliggörs det att hon enligt förvaltningsrätten själv söker upp dessa situationer och därmed anses utsätta sig för dem, vilket i sig kan ligga henne till last. Att flickorna blir skuldbelagda för något de utsätts för är även något som Vogel och Petersson (2024) visar och menar att det blir otydligt vad som anses vara utsatthet och riskbeteende.

5.2 Framträdande diskurser

I detta avsnitt presenteras de framträdande diskurser som identifieras i det empiriska materialet, 32 LVU-domar. De fem framträdande diskurserna som identifieras och kopplas till tidigare forskning samt genusteorin är: *Aktiva offer*, *Passiva förövare*, *Tvivelaktiga ungdomar*, *Den biologiska-apologetiska diskursen* och *Att sälja sig själv*.

5.2.1 Aktiva offer

Följande diskurs, aktiva offer, består av två delar som hänger samman: att flickor är utsatta och behöver skydd samt att flickor utsätts av män. Utsattheten består i sin tur av en ambivalens där flickorna både betraktas som utsatta och samtidigt anses bidra till sin egen utsatthet, vilket gör dem till aktiva offer.

I 14 av de 17 domarna gällande flickor identifieras formuleringar om att hon har blivit eller riskerar att bli utsatt för övergrepp och har ett vårdbehov enligt LVU i syfte att skyddas. Följande citat exemplifierar detta:

Hon *utsätts* för omfattande risker i form av upprepade allvarliga övergrepp. Hon är *utsatt* för brott av en art och omfattning som riskerar att leda till allvarliga konsekvenser för hennes liv och hälsa... Utredningen visar att hon har ett omfattande vårdbehov och behov av *skydd* för att förhindra att *utsättas* för fler övergrepp. Hon har blivit *utsatt* för övergrepp även efter att hon placerades...

Citatet ovan stärker diskursen om att flickor är utsatta och behöver skyddas eftersom flickan utsätts och är utsatt, vilket hon behöver skyddas från. I flickornas domar förekommer ytterligare formuleringar som uttrycker deras utsatthet och som exemplifieras genom följande citat från tre domar:

Hon har befunnit sig i mycket riskfyllda miljöer vid flertalet tillfällen där det förekommit alkohol och droger och hon har även *utsätts* för övergrepp.

Av utredningen framgår att hon i samband med att hon tidigare varit avviken har blivit *utsatt* för sexualbrott.

Hon har hamnat i situationer där hon riskerar att bli eller har blivit *utsatt* för övergrepp...

Samtidigt uppstår en dubbelsidighet i och med att flickornas val att avvika eller befinna sig i riskfyllda miljöer leder till övergrepp, på så sätt läggs skulden på flickorna. Flickors aktiva handlande framställs leda till övergrepp. I en dom uttrycks detta på följande sätt: "Hon har *utsätts* för övergrepp och försatt sig i situationer som varit riskfyllda och farliga för henne". Flickan har utsätts för övergrepp, något som

tycks ligga henne till last eftersom hon beskrivs sakna förmåga att skydda sig från potentiellt farliga situationer. Motsvarande problematik lyfter Vogel och Pettersson (2024) och pekar på hur beskrivningar från förvaltningsrätten skuldbelägger flickor i deras utsatthet. Liknande förväntning om att förstå riskerna med att beteendet kan leda till att utsättas för övergrepp identifieras i en annan dom:

I målet är bl.a. utrett att hon, som endast är 14 år, vid flera tillfällen avvikit från föräldrahemmet eller skolan och hamnat i farliga och riskfyllda miljöer.

Dessa farliga och riskfyllda miljöer som flickan hamnar i, har lett till att hon blivit eller riskerar bli utsatt för övergrepp på grund av sitt eget handlande. Flickan avviker på så sätt från samhällets grundläggande normer och förvaltningsrätten menar: "...det är uppenbart att hon *utsätter sig* för påtagliga risker, särskilt när hon avviker...". Det finns en dynamisk rörelse där flickors objektivitet, att hon utsatts för övergrepp, samtidigt är aktiv eftersom hon själv söker upp dessa riskfyllda miljöer. Det kan liknas med skuldbeläggande som i sin tur kan bidra till en bild av flickorna som medskyldiga. Är flickorna medskyldiga framstår de inte längre som oskyldiga flickor, det vill säga att de inte längre anses vara offer. Smith och Woodiwiss (2016) pekar på att flickor som har kunskap om sex oftast inte ses som offer, trots att kunskapen kan tyda på att de blivit utsatta för sexuella övergrepp (Woodiwiss, 2014). Anledningen till att flickorna inte tilldelas rollen som offer är för att de anses bryta mot normerna om normal sexualitet där de ska vara oskyldiga och ovetandes om sex. Utifrån att flickorna inte längre följer normen för normal sexualitet (de har nu kunskap om sex) kan detta analyseras även utifrån Butlers genusteori. Genom att separera kön och genus framkommer det tankar om att genus skapas och formas (Butler, 2007), om hur en kvinna eller man *är*. Vidare menar Butler att en individ blir begriplig först när ett genus tilldelas den. För att kunna skapa denna förståelse ska genus förhålla sig till en viss koherens och kontinuitet mellan kön, sexuellt beteende och begär, vilket då även konstruerar det motsatta som avvikande (Butler, 2007). Det skapas förtryckande normer där heterosexualitetsnormen avgör definitionen av genus och avgränsar handlingsutrymmet i sexualitet (Butler, 2007), som att flickor inte bör vara sexuellt kunniga. I den här diskursen framkommer flickor som anses bryta mot normer kring sexualitet. I och med att flickorna ses som normbrytande skapas en ambivalens där de ses som både offer och ansvariga, men utifrån genusteorin visar normbrytandet även att det är normer som skapar detta avvikande beteende från början (Butler, 2007).

Flera av de domar där flickorna blir utsatta skapar även en bild om flickors relation till oftast äldre män. Flickornas ålder är mellan 14 och 18 år i dessa tio domar, dock finns ingen tydlig koppling mellan deras ålder och förvaltningsrättens val av beskrivningar på männen. Övergripande är det ordval som "äldre killar", "män i alla åldrar", "äldre män", "okända män", "främmande män" och "pojkar". Däremot är det tydligt att de beskrivande orden, såsom äldre och okända, påverkar konstruktionen av flickors sexuella beteende. Exempelvis i följande två formuleringar:

En farhåga som förs fram i utredningen är att hon skapar tillfälliga och frekventa kontakter med *äldre killar* på sociala medier och sedan bor hos *dessa personer* under tiden som hon är avviken.

Hon har också vid flera tillfällen lämnat boendet och hoppat in i bilar med *okända män* i alla åldrar.

Båda flickorna i dessa domar riskerar att bli sexuellt utnyttjade enligt förvaltningsrättens mening och det framställs som att det är "äldre killar" och "okända män i alla åldrar" som utsätter dem. Det är inte enbart att flickor tar kontakt med män utan det är åldersskillnaden som betonas genom att beskriva dessa män som

exempelvis äldre. Beskrivandet kan anses grunda sig i synen på en för tidig kontakt med sex vilket både Hamreby (2004) och Jackson (1993) lyfter i respektive studie. Bilden som målas upp av flickorna i domarna kan kopplas till den syn Jackson (1993) beskriver fanns under 1990-talet om att en för tidig medvetenhet kring sex kan påverka utvecklingen. Oron för flickor fanns även under tidigare 1900-tal och handlade om att unga introduceras till sex för tidigt. Flickor blir förförda av män (Hamreby, 2004), vilket även beskrivningar i föreliggande kandidatuppsats indikerar på. I de domar där män eller killar inte nämns uttrycks det i stället på ett annat sätt, även fast flickorna tar kontakt med dem. Det exemplifieras genom följande: “Hon säger själv att kontakten med *förövarna* har upphört...”, “Hon tar kontakt med och träffar *personer* hon inte känner från sociala medier...” och “Hon utsätter sig själv för fara på grund av att hon söker upp sexuella *kontakter* via internet...”. I dessa formuleringar bidrar ordvalen till en mer neutral eller objektiv beskrivning.

Som framgår av det sista exemplet i stycket ovan, finns en koppling mellan flickor som utsätter sig själv och att ta kontakt med män i majoriteten av de domar som nämner män eller killar. Med tanke på utformningen i lagen behöver förvaltningsrättens beslut om vård bedömas utifrån “om den unge *utsätter* sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom...” (SFS 1990:52). Därmed framställs flickor som subjekt, eftersom de anses utsätta sig själva. Att domarna formuleras utifrån att hon utsätter sig, för att passa lagens utformning, exemplifieras genom följande:

Sammanfattningsvis har hon under flera års tid *utsatt sig* för stora risker där hon har sökt sig till sammanhang och försatt sig i situationer där hon riskerar att fara illa genom att utnyttjas sexuellt.

Hon *utsätter sig* själv för fara på grund av att hon söker upp sexuella kontakter via internet och återkommande avviker från de hem hon blivit placerad på.

Hon har under lång tid *utsatt sig* för allvarliga risker genom ett sexuellt utagerande och riskfyllt beteende.

I domarna skapas en bild av att flickor utsätter sig för risker att skadas och, som tidigare nämnts, därigenom även för övergrepp. Skapandet framkommer av lagens formulering och flickorna beskrivs som aktiva i sin utsatthet och därför skuldbeläggs (jmf. Vogel & Pettersson, 2024). Schlytter (2000) lyfter ansvaret som läggs på tjejer för det de har eller blir utsatt för. Ett liknande ansvar framträder i detta empiriska material, där majoriteten av flickorna tillskrivs ansvaret för att befinna sig i riskfyllda situationer. De förväntas förutse risken att utsättas för övergrepp och på så sätt skydda sig själva, något domarna ger en bild av att de inte kan: “Hon saknar förmågan att skydda sig själv...”. I stället för att fokusera på förövarens beteende porträtteras flickors egna beteende som problematiskt, och det krävs skydd i form av vård enligt 3 § LVU.

I det empiriska materialet identifieras en dom av 17 där flickan “utsatt andra människor” genom grovt och sexualiserande språkbruk, samt misstänkt för brott. Att flickan flertalet gånger utsatt andra människor för verbalt våld är inte vanligt förekommande i det empiriska materialet. Det kan innebära att ett sådant beteende hos flickor avviker från den normativa diskursen om kvinnor och femininitet i likhet med det Hamreby (2004) skriver om flickors avvikande beteenden.

5.2.2 Passiva förövare

En diskurs som framträder i domarna är passiva förövare. Rollen som förövare konstrueras på olika sätt i 14 av de 15 domar som rör pojkar, och därmed blir fokus att skydda pojkarna från att fortsätta utsätta andra. Pojkars sexuellt avvikande

beteende konstrueras genom att de utsätter andra på något sätt vilket inte framkommer i domarna gällande flickor.

Pojkarna konstrueras som förövare i flera av domarna genom beskrivningar om vad pojkarna har utsatt andra för. Detta exemplifieras genom följande formuleringar från olika domar: "...han ska ha utsatt yngre barn för sexuella övergrepp...", "...det rör sig om upprepade övergrepp mot närstående under flera års tid..." och "...olika typer av sexuella övergrepp mot minderåriga...". Exempelen stärker diskursen genom att pojkarna, på olika sätt, har begått övergrepp mot andra. I dessa domar beskrivs även pojkarna ha ett sexuellt avvikande beteende och det blir således kopplat till vad de utsätter andra för. Dessa beskrivningar är i linje med den kritik som Schlytter (2000) riktar mot hur lagen är konstruerad, den innefattar pojkars antisociala beteende som ofta är kopplat till kriminella handlingar. Det förekommer i vissa domar en betydligt vagare formulering kring vad pojkarna utsätter andra för, exempelvis:

Hans sexuellt normbrytande beteende utgör en risk vid placering tillsammans med andra barn.

...han utsatte sig själv och andra ungdomar för risker...

Här nämns "risk" och "risker" utan att vidare förtydliga vad det är för risk som råder i sammanhanget. Pojkarna framställs som förövare med ett beteende som utgör risker för andra personer, utan att nämna vilka slags risker det är. I första exemplet ger det en bild av att "sexuellt normbrytande beteende" i sig är en risk för andra personer, när det i vissa andra domar kan beskrivas som en risk enbart för en själv. I det andra exemplet blir "risker" problematiskt att använda sig av eftersom det, utan förklaring, blir vagt och potentiellt missvisande. Det kan även minska, eller öka, allvaret i situationen eftersom beroende på vilka "risker" det är, ger det olika konsekvenser. Konstruerandet av pojkar som förövare baseras på sociala normer och förväntningar där de blir placerade i en normativ bild av maskulinitet. Här är aggressivitet, våld och övergrepp något som naturligt förknippas med pojkar. Könroller återspeglar inte bara biologiska skillnader, utan formas av specifika sociala normer och förväntningar (Butler, 2007).

I flera av domarna finns ett mönster av att pojkarna är misstänkta, åtalade eller dömda för sexualbrott, och där är konstruktionen av pojken som förövare tydlig. Det konstateras i tidigare avsnitt att förvaltningsrätten använder ordet "misstanke" olika mellan könen, och även fast misstankar har identifierats i flickors domar är de inte kopplade till brottslighet som i pojkars domar. I sju av domarna gällande pojkar beskrivs misstanke, åtal eller dömd för något slags sexualbrott. Det är en tydlig fördelning mellan könen när det gäller sexualbrott eftersom det i stor majoritet endast beskrivs i domar gällande pojkar (Vogel & Pettersson, 2024). Det synliggörs genom följande fraser från tre olika domar:

Han misstänks för att ... vid upprepade tillfällen ha utsatt sin lillasyster för övergrepp.

...inte dömd, men däremot åtalad, för två fall av sexualbrott.

...han hade häktats misstänkt för ett mycket allvarligt brott; grov våldtäkt mot barn...

Här blir det tydligt att oavsett om pojken fortfarande är eller förut var misstänkt så används misstankarna mot honom vilket konstruerar pojkar som förövare.

Det nämns exempelvis i en dom att "...behov av tillsyn och yttre skydd ... för att minska risken för nya övergrepp". Det är här tydligt att det krävs både tillsyn och yttre skydd för att pojken inte ska fortsätta utsätta andra för övergrepp. I en annan dom nämns "Han behöver genomgå behandling för att i fortsättningen kunna leva ett

övergreppsfritt liv...”. Här syftar “övergreppsfritt” till de övergrepp han utsatt andra för. Det är även tydligt att behovet av att skydda andra från pojkarnas handlingar inte bara gäller de domar där pojken är dömd för sexualbrott. I en dom nämns “Han är *visserligen* inte dömd för något sexualbrott...” som syftar till att pojken behöver vård trots att han inte har blivit dömd för de sexualbrott han misstänks för.

Diskursen stärks även av formuleringar med mer värderande ordval. I en dom nämns “...han sedan ung ålder har uppvisat ett aggressivt och sexuellt avvikande beteende samt att denna problematik alltjämt består” för att förstärka att beteendet har pågått under lång tid och förväntas att fortsätta. Att han haft beteendeproblematik “sedan ung ålder” antas syfta till att hans beteende pågått under lång tid. Användningen av ordet “aggressivt” förstärker även bilden av honom som förövare. Liknande formulering syns i andra domar och exemplifieras av följande två:

Hans gränsöverskridande och sexuellt avvikande beteende har eskalerat över tid och gränser skjuts.

Han har även uppvisat ett gränslöst och kränkande sexuellt beteende mot andra, även minderåriga.

I första exemplet beskrivs pojken som “gränsöverskridande” vilket antas syfta till att han i sitt sexuella beteende går över de gränser som är socialt acceptabla. Beteendet har “eskalerat” vilket är ett värderat ord i detta sammanhang som kan antas användas för att förstärka att beteendet intensivt har utvecklats i negativ riktning. Frasen “gränser skjuts” ger bilden av att beteendet dels fortsätter, men också att det blir än mer “gränsöverskridande”. I domen specificeras det inte vilka gränser det är som anses vara “gränsöverskridande”, och inte heller vilka gränser som skjuts. Det kan antas syfta till gränserna för vad som är brottsligt eller inte. Pojkars gränsöverskridande beteende har även historiskt beskrivits vara kopplade till våldsbrott. Det fanns en skillnad mellan könen där pojkars gränsöverskridande är kopplade till våldsbrott och tjejers kopplade till moral (Hamreby, 2004), och denna skillnad framkommer även här. I samma dom nämns att “...han begått övergrepp *och* varit gränsöverskridande i sitt sexuellt avvikande beteende...” vilket ger en bild av att de gränser han överskrider nödvändigtvis inte har med övergreppen att göra. I det andra exemplet nämns både “gränslöst” och “kränkande” utan att vidare förklara vad det är som är gränslöst och kränkande. Här är tolkningen öppen för vad gränslöst sexuellt beteende är, samt vad som kan uppfattas vara kränkande. Även detta har visat sig tidigare i historien då Ericsson och Jon (2006) påpekar att det ofta finns en förväntan på pojkar om att bryta mot regler. Detta kan vara anledningen till att deras gränsöverskridande beteende och vad som är “gränslöst” inte förtydligas i domarna. När begreppen inte förklaras tydligare skapas och återskapas diskursen om passiva förövare.

Konstruerandet av pojkar som passiva förövare sker även genom beskrivningar av olika personlighetsdrag hos pojkarna som påverkar andra negativt. Det kan exempelvis vara genom formuleringar som:

...han har lätt för att ljuga och manipulera sin omgivning. Han har svårt att acceptera gränser...

Han uppvisar en negativ förmåga att skylla sina handlingar på andra och en sårbarhet för dålig påverkan och bristande förmåga att sätta gränser...

Han visade ingen förståelse för normer, regler och tillsägelser.

Dessa formuleringar bidrar till en negativ bild av pojkarna som dels skapar men även återskapar diskursen om passiva förövare. Bilden av dem blir negativ eftersom dessa

fraser beskriver ett beteende som utsätter andra människor för troligtvis negativa konsekvenser. Här är det olika beteenden som lyfts, men gemensamt är att de alla skapar en negativ bild av pojkarna och har utåtagerande beteenden då de påverkar andra personer än bara pojkarna själva. Under rekvisitet annat socialt nedbrytande beteende beskrivs pojkar oftast med beteenden som är utåtagerande (Vogel & Pettersson, 2023). I domarna gällande pojkar syns ofta fraser som: "Hans utåtagerande...", "...haft ett utåtagerande..." och "...fysiskt utåtagerande...". Detta tydliggör ytterligare pojkar som förövare genom att de framställs som utåtagerande och på så sätt utsätter andra. Konstruktionen av könsroller kan förstärka ojämlikheter eftersom det begränsar individens möjlighet till att agera utanför de förväntade normerna (Butler, 2007).

Som tidigare nämnt framkommer flera olika uttryck och formuleringar i domarna som konstruerar en ansvarslöshet för pojkarna vilket gör dem till passiva objekt trots att det är de som begår handlingarna. Detta trots att de även ses och konstrueras som förövare. Ansvarslösheten kan ses genom formuleringar som:

...han *behöver* genomgå behandling för att i fortsättningen kunna leva ett övergreppfritt liv och *lära sig* hur man agerar mot andra personer.

...han *försätter sig i situationer* liknande den händelse som brottsmisstanken avser, vilket skulle vara skadligt för hans hälsa...

I det första citatet konstrueras det en ansvarslöshet eftersom pojken "behöver" behandling för att inte begå fler övergrepp och behöver "lära sig" att integrera med andra människor. Det kan uppfattas att pojken inte hade något annat val än att begå de handlingar han gjorde, i detta fall flera övergrepp, eftersom det krävs behandling för att han ska sluta och för att han vid övergreppen inte visste hur han borde agera mot andra människor. Den andra frasen konstruerar en ansvarslöshet genom att beskriva hur pojken "försätter sig i situationer". I denna dom är brottsmisstanken, och på så vis situationen, grov våldtäkt mot barn. Detta kan tolkas som att det var situationen som gjorde att pojken begick grov våldtäkt mot ett barn. Sedan beskrivs hans agerande som skadligt för honom själv vilket även det gör pojken till ett objekt i sammanhanget då hans agerande snarare skadar andra.

Av de 15 domar som rör pojkar är det endast i en dom som pojken inte konstrueras som förövare. I denna dom beskrivs det sexuellt avvikande beteendet endast med en oro kring att "...han har utvecklat en negativ kvinnoosyn...". Av dessa 14 domar där pojkar konstrueras som förövare är det endast i en dom pojken även beskrivs som sexuellt utsatt av någon annan. Eftersom fallen där pojkar beskrivs som utsatta är få går det inte att utläsa något mönster i beskrivningen kring pojkars sexuella utsatthet (jmf. Vogel & Pettersson, 2024).

5.2.3 Tvivelaktiga ungdomar

Domarna innehåller ett avsnitt kallat "Yrkanden", där bland annat ungdomarnas talan framförs. Vissa domar inkluderar även ungdomens egen beskrivning i nämndens ansökan och förvaltningsrättens beslut. Hur dessa utlåtanden framställs av förvaltningsrätten kan synliggöras genom analys. I det empiriska materialet identifieras sju domar där ungdomars talan om sitt beteende framkommer. Diskursen om tvivelaktiga ungdomar synliggörs genom att dels framhäva antalet domar med ungdomars talan samt hur förvaltningsrätten tar det i beaktande.

Det förekommer att ungdomar nämner att situationen är på ett annat sätt än hur den beskrivs av förvaltningsrätten i domarna. Ungdomar som framför att situationen tolkats fel är även något Vogel och Pettersson (2024) visar. När ungdomars egen beskrivning förs fram syns det tydligt att deras utsaga oftast förbises utifrån att de inte

ses som trovärdiga. Det tilldelas en annan förklaring än den ungdomen själv ger. Detta kan grunda sig i den ambivalens kring synen på barn som Larsson och Hultman (2019) lyfter, där barn å ena sidan ses som självständiga och där de å andra sidan ses icke självständiga och utan egna behov. Hur andras sammantagna uppgifter väger tyngre än ungdomars beskrivning och därav framställer ungdomen som tvivelaktig synliggörs i nedanstående citat. "Uppgifterna ovan" som nämns är utlåtanden från ett HVB- och familjehem.

Vad hon anfört om att det enbart rört sig om kontakter med vänner och sociala medier och att hon inte haft några större summor pengar framgår i ljuset av uppgifterna ovan inte som sannolika.

I domarna finns det många olika formuleringar som tyder på att ungdomarnas utlåtande inte tas på allvar. Ett sådant är: "Hans förklaringar till anklagelserna i övrigt ... framstår som mindre trovärdiga." Genom användandet av "mindre trovärdiga", "inte som sannolika", "oaktat", "inte tro", "inte stämmer", skapas en diskurs där ungdomarna anses vara tvivelaktiga. Denna tvivelaktighet skapas genom användandet av fraser som ger en låg modalitet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Ett annat sätt att visa på tvivelaktighet hos ungdomen är att ignorera det den unge säger. Det framkommer två domar där ungdomen till viss del håller med om bedömningen, men beskriver att vissa delar inte stämmer. I beslutet tillskrivs ungdomen ändå den problematik som förvaltningsrätten beskriver. I en av domarna är det en flicka där problematiken anses vara att hon söker upp män, oftast i ett självskadande syfte. "Hon säger själv att kontakten med förövarna har upphört, men det är uppenbart att det inte stämmer". I beslutet beskriver förvaltningsrätten hennes problematik som "...hon själv ta kontakt med förövarna...". I och med att hon säger att det inte stämmer samtidigt som förvaltningsrätten säger att det självklart är fallet och senare i bedömningen återigen för fram att hon kontaktar förövarna, visar det på att ungdomens utlåtande ignorerats och därav ses som tvivelaktigt. Smith och Woodiwiss (2016) lyfter vikten av att uppmärksamma den enskildes beskrivning av en händelse och problematiserar hur detta i många fall ignoreras. Tolkningen riskerar annars att utgå från den dominerande diskursen som då begränsar möjligheten till att förstå besvärliga livssituationer (Smith & Woodiwiss, 2016). Barn och ungas åsikter dokumenteras ofta, men trots det inkluderas inte deras åsikter i den sammantagna bedömningen (Larsson & Hultman, 2019).

5.2.4 Den biologiska-apologetiska diskursen

I denna del redovisas den biologiska-apologetiska diskursen i förhållande till ungdomarnas sexuella beteende. Det förekommer att diskurser vävs ihop för att förklara ett beteende och var ansvaret ligger. Till viss del framställs och presenteras sexuella beteenden med en koppling till olika biologiska faktorer. Detta görs utifrån hur de brister i biologin hos personerna kan skapa och ursäkra beteendet. På så vis förflyttas ansvaret ifrån ungdomarna. Som nämnt i tidigare avsnitt framkommer det domar med beskrivningar om impulser, brist på empati och att mentalisera. Inom denna diskurs framkommer även koppling till diagnoser. Diagnoserna ursäktar inte beteendet fullt ut, men finns i en del av förklaringen. Sammanlagt berör det fem domar. Majoriteten av domarna som diskursen berör är pojkar och endast en dom berör flickor. Beskrivningarna ser exempelvis ut som följande:

Kombinationen av ett socialt nedbrytande beteende och en intellektuell funktionsnedsättning medför att han har svårt att förstå allvaret av sitt beteende, vilket riskerar att han fortsätter om han inte får stöd.

Citatet ovan visar på att det finns en biologisk förklaring till varför beteendet kan fortsätta om hjälp inte sätts in. Detta eftersom diagnosen bidrar till att förståelsen för allvaret i övergreppen inte finns och därav kan beteendet fortsätta. Att beskriva beteendet som en kombination av diagnos och socialt nedbrytande beteende visar att det till viss del är en biologisk faktor och orsak inblandad. När beteendet tilldelas en biologisk orsak blir det delvis oundvikligt och därav minskar och förflyttas det personliga ansvaret.

När flickors bristande insikt eller förståelse för problemet beskrivs, görs det utifrån diagnoser i endast en av domarna. Kopplingen är däremot inte lika tydlig som vid pojkarnas. I pojkarnas domar beskrivs det att biologiska orsaker uttryckligen är en kombination av eller det konkreta problemet, såsom impulser eller brist på empati. Flickans koppling blir mer långdragen eftersom det tidigt i domen nämns att hon har en NPF-diagnos som senare uttrycker sig i texten som "särskild problematik".

Vidare har hon en särskild problematik som innebär svårigheter för henne att förstå vilka konsekvenser som kan uppstå genom de risker som hon utsätter sig för.

Förklaringen blir att utifrån hennes NPF-diagnos kan hon inte fullt ut förstå de risker som hon utsätter sig för. Ett tydligt exempel på hur biologin används för att förklara beteendet framkommer i en pojkes utredning: "...saknar den naturliga gränsen". Genom att använda "naturliga gränsen" trycks det på en biologisk diskurs. Det antas syfta på att det finns en biologisk punkt som bestämmer vad som är normalt och inte. Att sakna dessa gränser innebär därför att biologin brister och att använda det som förklaring till beteendet avser att ursäkta beteendet. Genom att visa att avvikande beteende framkommer vid bristande biologi visar det även vad ett normalt beteende är. Hos personer där biologin inte brister, utsätter de inte andra för övergrepp. Liknande koppling till biologin synliggörs med citatet: "Förövare som begår övergrepp av det slag han är misstänkt för har problem med empati och att mentalisera". Problem med empati och att mentalisera kan indikera på en biologisk förklaring till beteendet, de som saknar empati blir förövare. Dessa formuleringar som ursäktar beteendet bidrar till att ansvaret delvis hamnar bortom den unge.

Utifrån att apologetiska beskrivningar sker främst hos pojkarna kan det ses som olika spelrum för flickor och pojkar. Pojkars beteende förväntas till viss del gå över gränser på grund av bland annat impulser och kan därför ursäktas. Liknande resonemang hittade Ericsson och Jon (2006) redan på 1950-talet, där personal på institutioner uttryckligen sade "pojkar kommer vara pojkar" och förväntade sig att pojkarna skulle bryta mot reglerna. Denna förväntning leder till ett typ av accepterande gentemot det beteendet. Detta visar på hur långdragen en diskurs kan vara eftersom den lever kvar även idag trots att den uppmärksammades redan för mer än 70 år sedan.

Även utifrån Butlers genusteori går det att se hur förvaltningsrätten framställer kön som något naturligt och konsekvenserna av det. Butler (2007) beskriver att den ledande diskursen om kön är att beskriva det som naturligt (biologisk man och kvinna), vilket medför hierarkiska relationer. Butler (2007) menar att kultur tilldelar naturen mening och därav är natur inte något självklart. Vad som i sin tur ses som naturligt utgörs därför av maktrelationer som sexualpolitik. Butler (2007) hävdar att sexualpolitik upprätthåller att denna distinktion gynnas och döljs av diskursen om ett naturligt kön. När förvaltningsrätten beskriver pojkarnas beteende som naturligt är det i själva verket kulturella tolkningar. Det naturliga som rätten vill trycka på är därför en tolkning gjord av dem. Den tolkningen innebär även att flickors sexuella beteende inte kan ursäktas med biologi. I och med att detta förs fram i domslut som innehar en makt bidrar det till att upprätthålla denna tolkning och därav diskurs.

5.2.5 Att sälja sig själv

Det finns en framträdande diskurs av att sälja sig själv i flera domar. Antydning till prostitution identifierats i fem domar, fyra flickor och en pojke. Sammantaget för alla fem domar är att prostitution inte uttrycks explicit utan det finns underliggande och konstrueras i beskrivningarna. I flickors domar kan det se ut på följande sätt:

Det har vid upprepade tillfällen hänt att hon har *stämt träff* med äldre män som utsatt henne för våldtäkter, och det finns en oro för att hon *säljer sin kropp*.

Konstruerandet av flickans "sexuellt riskfyllda beteende" grundas på en oro av att hon säljer sin kropp, och i och med att hon stämmer träff med äldre män har "hon försatt sig i situationer som varit riskfyllda och farliga för henne". I pojkens dom, som bara är en, konstrueras "sexuellt avvikande beteende" i förhållande till prostitution, däremot på misstankar om att sälja sex. Det nämns inget om att pojken befinner sig i riskfyllda situationer och försätter sig själv som ofta uttrycks i flickors domar. Liknande resultat får även Vogel och Pettersson (2023) i sin studie.

I flickornas domar uttrycks oro om prostitution genom att "...det finns en oro att hon säljer sig själv" eller "...säljer sin kropp" och i pojkens dom formuleras det i stället på följande sätt: "...han misstänks sälja sex". Skillnaderna i beskrivningar antyder att flickors handlingar knyts till en mer personlig problematik i och med att deras handling medför att värdet utgår från deras kropp som en vara. Att uttrycka att flickan säljer sin kropp symboliserar att deras kropp blir objektifierad och integriteten blir förlorad. I pojkens dom antyder det på en mer neutral beskrivning och inte lika objektifierat. Beskrivningen görs bara på pojkens handling och inte på en personlig nivå som i flickornas domar. Denna skillnad ger bilden av att flickor och deras sexualitet är mer problematisk än pojkars. Butler (2007) lyfter att detta är en syn som grundar sig i heterosexuallitetsnormen. I denna skillnad blir det även tydligt hur genus appliceras och ger olika förutsättningar för individerna beroende på den sociala kontexten (Butler, 2007).

Återigen finns det en oro för flickorna och en misstanke för pojken. Ett annat exempel på hur en flickas beteende kopplas till prostitution beskrivs enligt följande:

Efter omhändertagandet har hon också på HVB setts *filma sig själv naken* i sitt rum. Hon har haft *inkomster* som hon inte kan förklara.

Ordningsföljden av att hon filmar sig själv naken och sedan att hon haft oförklarliga inkomster skapar en bild av att hon gör sexuella handlingar för pengar. Beskrivningen "säljer" identifieras i samtliga fem domar.

Antalet domar med prostitution som grund för pojkars sexuellt avvikande beteende är enbart en och det är svårt att ge en beskrivande bild. Gällande flickor är det fler, dock inte en majoritet. Transitiviteten i samtliga fyra domar beskriver flickan som aktivt subjekt. Det går att se i formuleringen ovan om att "*hon har stämt träff med äldre män*" och att "*hon säljer bilder på sig själv*". Formuleringarna ger uttryck för de aktiva val som hon gör och vidare lett fram till att exempelvis kunna sälja bilder, eftersom det kan antas att hon aktivt knäppt kort på sig själv för att sälja dem. Schlytter (2000) menar att flickors kroppar i rättsliga sammanhang endast ges betydelse i vissa fall. Samt att förståelsen inte finns för hur kroppen kan användas som uttrycksmedel. Ett sådant sätt att kommunicera med kroppen kan vara att sälja sexuella bilder eller tjänster, något som identifieras i det empiriska materialet. Att endast se sexualiserandet av kroppen bidrar till att bakomliggande orsaker glöms bort. Dessa kan vara bristande ekonomi eller ångest och depression. Hur kroppen symbolik tolkas utgörs av normer. Därav antyder Schlytter (2000) att genom förståelse för de förtryck,

kontroll och förnedring som av normer läggs på flickor, skapas även en förståelse för kroppens symboliska roll.

5.3 Diskursordningar

I detta avsnitt presenteras den diskursordningen som identifieras i det empiriska materialet. Diskursordningar beskriver hur diskurser används inom ett specifikt område och hur de förhåller sig till varandra. Ett framträdande mönster är flickor som utsätts och pojkar som förövare. Diskursen om passiva förövare identifieras i alla utom en av pojkarnas domar. I en av domarna konstrueras pojkens sexuella beteende både som förövare och som utsatt. I samma dom misstänks pojken sälja sex vilket bidrar till hans sexuellt avvikande beteende. Eftersom detta rör endast en pojke i det analyserade materialet blir hans sexuella beteende avvikande i relation till kandidatuppsatsens övriga empiri. Pojken utsätter minderåriga för övergrepp och han blir utsatt för sexuella övergrepp samt säljer sex. Att vara utsatt identifieras i 14 av flickornas domar, vilket betyder att aktiva offer och passiva förövare identifieras i lika många domar. Utifrån hur ofta diskurser förekommer följer diskursordningen följande hierarki: 1. Aktiva offer och Passiva förövare, 2. Tvivelaktiga ungdomar, 3. Den biologiska-apologetiska diskursen och 4. Att sälja sig själv.

Inom hierarkin kan dock ytterligare diskursordningar identifieras, som har en komplex relation till varandra. Förvaltningsrätten formulerar sig mer eller mindre detaljerat, om respektive diskurs. Exempelvis ges flickor som aktiva offer större utrymme i domarna, både när det gäller detaljerade beskrivningar och frekvens. Beskrivningar av pojkar som passiva förövare får inte lika stort utrymme, eftersom deras beskrivningar inte är lika detaljerade som i flickors domar. I diskursen om tvivelaktiga ungdomar ges bilden av att flickors och pojkars utlåtande åsidosätts och inte tas på allvar. Förvaltningsrätten baserar i stället sin bedömning på att andra utlåtanden är oroväckande, och på så sätt bidrar det till flickors och pojkars sexuellt avvikande beteende i samtliga domar. Även om flickors och pojkars utlåtanden åsidosätts mer explicit i de sju domar som tidigare nämnts, framgår det fortfarande att deras inställningar betraktas som tvivelaktiga, eftersom samtliga domar leder till beslut om vård enligt 3 § LVU. Att vård beviljas enligt 3 § LVU är en del av urvalskriteriet, men hur flickors och pojkars inställning uttrycks och hur förvaltningsrätten förhåller sig till detta kan inte förutses. Diskurserna som framträder ger en bild av den maktutövning som Fairclough (2010) beskriver att diskurser är en form av. Beskrivningarna som framträder om den unge formar en syn som kan bidra till att de marginaliseras (Fairclough, 2010).

Den hierarki som diskursordningen följer i förhållande till mängden beskrivningar i LVU-domarna bedöms vara följande: 1. Aktiva offer, 2. Passiva förövare, 3. Den biologiska-apologetiska diskursen 4. Att sälja sig själv och 5. Tvivelaktiga ungdomar.

Intertextualiteten och dess relation till tidigare forskning utgör den avslutande delen i den kritiska diskursanalysen. Den behandlas vidare i avsnitt 6.1 *Resultatdiskussion* där intertextualiteten mellan de identifierade diskurserna och tidigare forskning diskuteras mer ingående.

6 Diskussion

I detta kapitel diskuteras kandidatuppsatsens resultat och analys för att visa på intertextualiteten mellan de funna diskurserna och den sociala praktiken med hjälp av tidigare forskning. Vidare diskuteras kandidatuppsatsens metodval.

6.1 Resultatdiskussion

Resultatdiskussionen utgör den avslutande delen av resultatanalysen och behandlar hur intertextualiteten förhåller sig till studiens tidigare forskning. Intertextualitet innebär att se hur diskurser förhåller sig till den sociala praktiken och därmed även till andra diskurser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000), vilket i denna kandidatuppsats görs med hjälp av tidigare forskning och genusteori. Intertextualitet berörs delvis i det tidigare kapitlet. I detta avsnitt framförs en diskussion mellan diskurserna med hjälp av tidigare forskning för att se sambanden och hur de diskurser som identifieras förhåller sig till varandra.

I resultatet framträder fem diskurser och en diskurs som är särskilt framträdande är aktiva offer. En del av den tidigare forskningen har även funnit detta diskursiva mönster, bland annat Vogel och Pettersson (2023; 2024). Flickors beteenden som förvaltningsrätten uttrycker oro för är bland annat deras alkoholkonsumtion, sociala umgänge och att de befunnit sig i riskfyllda situationer (Vogel & Pettersson, 2023). Resultatet i denna kandidatuppsats visar på att det finns en oro för flickor och att de behöver skyddas från att bli utsatta. Detta identifieras i majoriteten av domar, samtidigt konstrueras flickors sexuellt avvikande beteende genom att de söker upp äldre män. Att söka upp äldre män kan betraktas som ett generellt riskabelt beteende och kan resultera i att flickor utsätts (Vogel & Pettersson, 2024). Konstruerandet av flickors sexuella avvikande beteende innefattar även beskrivningar kring hur de har flera olika partner. Detta är något som går emot heterosexualitetsnormen (Butler, 2007). En återkommande aspekt i resultatet är, som nämnt, oron för ungas sexuella beteende vilket överensstämmer med den diskurs som Jackson (1993) beskriver. Även på 1800-talet fanns en oro kring barns sexuella utveckling, och eftersom denna oro fortfarande är närvarande i nutida sammanhang, tyder det på en diskurs som fortfarande är relevant.

Herz (2012) beskriver att socialtjänsten tar beslut baserade på kön och dessa spelar sedan roll för hur den unge konstrueras i domarna. Schlytter (2000) analyserar könsdifferentieringar och menar att skillnaderna baseras på normer. Enligt förarbeten till LVU skall förvaltningsrätten besluta om den unge beter sig på ett sätt som avviker från samhällets grundläggande normer, samt om beteendet innebär en påtaglig risk för om den unges hälsa och utveckling skadas (prop. 1989/90:28, s.67 och s.109). Vilket beteendet som avviker från samhällets grundläggande normer kan antas vara en svår avvägning. Resultatet visar att flickor som avviker från samhällets grundläggande normer ofta har ett sexuellt riskbeteende och söker sig till sexuellt riskfyllda miljöer. I och med att flickor framställs utsatta sig för övergrepp genom att utsätta sig för sexuellt riskfyllda miljöer, visar detta på ett annat socialt nedbrytande beteende i samtliga domar som beskriver flickors utsatthet. Som nämns i tidigare kapitel anger lagen: "...om den unge *utsätter* sin hälsa eller..." (SFS 1990:52). Huruvida förvaltningsrättens olika formuleringar av "utsätter" används i syfte att stärka motiveringen för beslut av vård kopplat till lagtexten analyseras inte i denna kandidatuppsats. Däremot visar den framträdande diskursordningen att flickor utsätts, både genom sexuella övergrepp och sexuellt riskbeteende. Resultaten stärker således det debattören Wolfe (21 mar 2023) lyfter om att flickor som blivit utsatta för sexuella övergrepp bereds vård enligt LVU. Därmed kvarstår även författarens konstaterande

om att dessa flickor kan vara i behov av något annat stöd än den vård som bereds enligt LVU.

Resultatet visar att det är få pojkar som blir utsatta vilket är i enlighet med resultatet i Vogel och Pettersons (2024) studie. Att det förekommer ett litet antal pojkar som anses bli utsatta kan ha med diskursen aktiva offer att göra. Utsatthet anses vara mer kopplat till flickor och att därför tillskriva eller se den problematiken hos pojkar blir utmanande. Fortsatt förväntas pojkar att bryta mot regler och att "vara pojkar" (Ericsson & Jon, 2006), vilket därmed innebär att det inte finns någon förväntning på pojkar att faktiskt följa regler. Detta kan även falla inom diskursen aktiva offer då även handlingsutrymmet för pojkar begränsas genom att normerna är snäva. Det kan möjligtvis finnas en risk att pojkar oftare beskrivs som förövare än utsatta eftersom de förväntas bryta mot regler.

Efter diskursen aktiva offer är diskursen passiva förövare mest framträdande. Den innefattar främst pojkar och hur pojkars beteende snarare tenderar att handla om utåtagerande beteende än utsatthet. På så sätt konstrueras pojkar som förövare i sitt sexuellt avvikande beteende. Det finns en dynamisk rörelse i beskrivningarna av pojkarna gällande deras passiva och aktiva roll. Utifrån ett perspektiv betraktas pojkar som subjekt och aktiva i sitt handlande, och ur ett annat perspektiv som objekt och passiva i sitt handlande. Av resultatet framgår det att förvaltningsrätten framställer pojkar som aktiva i sitt handlande men som passiva i sitt sexuellt avvikande beteende. Eftersom pojkar konstrueras som passiva i sitt sexuellt avvikande beteende, framställs de som ansvarslösa. Pojkar är ansvarslösa då det tillskrivs orsaker och förklaringar till deras handlande, exempelvis behöver de lära sig att hantera sitt sociala samspel. Av förvaltningsrätten beskrivs de även behöva behandling för sitt sexuellt avvikande beteende, som i flera fall består av sexualbrott. I denna behandling och vård består det socialpedagogiska arbetet av att skapa och etablera relationer baserade på respekt och förståelse mellan den professionella och klient (Cederlund et al., 2020). Förvaltningsrättens beskrivningar av pojkar som ansvarslösa förövare kan således påverka den bild och förförståelse som den professionella har av den unge. Konstruerandet av pojkar som förövare kan antas ha en grund i heterosexuallitetsnormen, och blir skadlig för pojkar på så sätt att det finns ett bristande intresse för att förstå deras sexualitet och känsloliv (Johansson, 2005). I ett behandlingsarbete kan därför konstruerandet av pojkar som förövare skada dem. Detta eftersom den professionellas förståelse för pojkarna kan påverkas av den förförståelse den professionella får utifrån förvaltningsrättens beskrivningar. Vidare visar resultatet att flickor däremot tillskrivs ansvar i sin passiva roll, något som till viss del beror på normer och förväntningar bland flickor. Denna skillnad i hur sexualitet utvecklas beroende på kön framför även Knutagård (2016), där heteronormativiteten skapar olika mallar för könen. Genom att förvaltningsrätten konstruerar olika sexualiteter för flickor och pojkar upprätthålls synen om normal respektive avvikande sexualitet. En tydlig könsskillnad i förvaltningsrättens konstruerande av ungdomars avvikande beteende påvisade Schlytter (2000) för ungefär 25 år sedan. I och med att resultatet i denna studie får fram olika diskurser om flickor respektive pojkars sexualitet tyder det på att problemet kvarstår än idag.

Som nämnt utgår förvaltningsrättens beskrivningar utifrån grundläggande normer i samhället. Dessa normer skiljer sig mellan pojkar och flickor, vilket även påverkar vad som anses problematiskt. Enligt resultatet har pojkar ett större handlingsutrymme än flickor. Hamreby (2004) nämner hur det under mitten av 1900-talet strävades efter en könsneutral lagstiftning då orden pojke och flicka togs bort. Det i sig ger en tro om att samma villkor gäller för pojkar och flickor. Schlytter (2000) nämner hur flickors problematik glöms bort eller inte synliggörs utifrån bristande förståelse för

dominerande normer. Resultatet visar att förvaltningsrättens problembeskrivningar gällande flickor är vaga. Detta eftersom fler aspekter av flickans liv och beteende kopplas samman och beskrivs problematiska, för att det ska bedömas som annat socialt nedbrytande beteende, än vad det gör för pojkar. Vidare anser Schlytter (2000) att det därför bör finnas ett rekvisit som är mer anpassat för flickors problematik, det för att kunna ge den hjälp flickor verkligen behöver. Utifrån studiens resultat anses Schlytters resonemang nödvändigt. Genom att anta att flickor och pojkar har samma förutsättningar och konstrueras av samma normer, trots att det inte är så, resulterar i det motsatta av vad som eftersträvas. Det resulterar i att besluten i praktiken blir könade. När bedömningar av flickor och pojkar görs utifrån ledande diskurs om deras kön och sexualitet stärks även diskursen. Detta genom att ungdomarna konstrueras utifrån den. Därav kan det argumenteras för att normativa könsskillnader bör synliggöras i lagtexter för att möjliggöra en mer jämställd bedömning, fri från ledande diskurser. Att applicera en problematik till ett specifikt kön kan bidra till att belysa den problematik som främst drabbar just detta kön. Däremot kan det även stärka problematikens koppling till könet och därav skapa en diskurs. En sådan diskurs kan leda till att utrymmet för att se problematiken hos unga, oavsett kön, blir litet. Kön kan anses vara performativt, vilket innebär att det skapas genom upprepade handlingar och uttryck (Butler, 2007). Samhället tilldelar en specifik problematik till ett visst kön och samtidigt ignoreras en annan problematik. Föreställningen om att upprätthålla naturliga kön och koppla problematik till dessa kan ses som ett sätt att upprätta social kontroll. Butler (2007) menar att sexualpolitik kan stärkas av diskursen om ett naturligt kön, eftersom den upprätthåller och upprättar rådande diskurser.

Diskursen om tvivelaktiga ungdomar kan riskera att skapa negativa konsekvenser för samhället i stort. Ungdomar som bereds vård enligt 3 § LVU och som i förvaltningsrättens beskrivningar framställs som opålitliga, kan ha svårt att motbevisa bilden av dem. I Larsson och Hultmans (2019) studie framgår det att barns rätt till delaktighet i utredningsarbetet är viktig. Genom att ta hänsyn och reflektera över barns delaktighet påverkar det vilka beskrivningar förvaltningsrätten grundar sina beslut på. De har rätt att överklaga (Socialstyrelsen, 2019), men om beskrivningarna och besluten upprepas kan deras motivation att försöka påverka sin situation minska. Det kan i sin tur leda till en negativ självbild och att den unge tappar hopp. En känsla av hopplöshet kan påverka vården och dess utfall. För att motverka detta och skapa motivation kan en god relation mellan socialpedagog och klient vara avgörande. Genom aktivt lyssnande och bekräftelse kan socialpedagogens bemötande stärka arbetsalliansen och ungdomen känner sig inkluderad.

Det medför flera konsekvenser att ursäkt ett sexuellt avvikande beteende med biologiska orsaker. Exempelvis att ansvaret förflyttas samt att diskurser stärks. När den biologiska-apologetiska diskursen används, främst bland pojkar, upprätthålls även synen om pojkars sexualitet som det naturliga. Knutagård (2016) lyfter att pojkars sexualitet är den naturliga sexualiteten medan flickors är den som behöver definieras. När pojkars sexualitet ses som naturlig är den även oföränderlig, vilket då även innebär att det sexuellt avvikande beteendet också är oföränderligt. Liknande beskriver Johansson (2005) om hur pojkars sexualitet ses som omätlig och därav finns inget intresse till att förstå den. Det bristande intresset för att förstå pojkars beteende leder till att beteendet accepteras eller förväntas. En sådan diskurs medför normer som präglar beslut och lagar, vilket innebär att diskursen även finns i det socialpedagogiska arbetet (Svensson, 2007). Därav blir det avgörande att socialpedagoger försöker se bortom normer för att kunna förändra diskurser.

I flera av domarna som rör flickor framträder en oro för att flickan prostituerar sig, därav framkom diskursen om att sälja sig själv. Detta genom beskrivningar om att flickor träffar olika män och utsätter sig för sexuellt riskfyllda situationer. Det kan antas att heterosexualitetsnormen är styrande även här. Att flickor har sex anses normativt, men att det är med flera olika partner anses avvika från normen (Kling & Frisé, 2020). Madsen (2006) menar att mänskligt beteende som anses avvikande hanteras genom social kontroll. Den sociala kontrollen är en process där ett avvikande, eller oönskat, beteende beskrivs genom bestämda beteckningar för att kategorisera beteendet (Madsen, 2006). Därmed blir diskursen om att sälja sig en beskrivning av ett avvikande beteende och således ett socialt kontrollerande av flickors sexuella beteende. Denna sociala kontroll kan betraktas som en moderniserad variant av hur kyrkan och domstolar historiskt har kontrollerat sexualitet och sexuellt beteende (Jackson, 1993). Vad som anses vara ett otillåtet sexuellt beteende har säkerligen förändrats. Beteendet ses som skamligt och samhällets behov av att kontrollera de som avviker återfinns även idag. Resultatet visar att oron kring prostitution ofta förekommer i samband med en problematik som beskrivs som självskaumbeteende. Prostitutionen kan antingen förekomma parallellt med självskaumbeteendet eller uppstå som en följd av det. Det framgår tydligt i förarbeten (RÅ 2010 ref. 24) att ett beteende som utgör symptom på en psykisk störning, exempelvis självskaumbeteende, inte får ligga till grund för LVU. Således blir det än mer problematiskt att det i flera domar kan tolkas som att grunden till flickors LVU är självskaumbeteende. Självskaumbeteende är ofta ett uttryck för flickors destruktivitet och psykiska ohälsa (Schlytter, 2000). Därmed kan det anses att det bör falla under en mer psykiatrisk vård än vad som avses med vård enligt LVU. Eftersom dessa flickor, trots att de enligt förarbeten inte ska, vårdas enligt LVU kan det antas att annan mer passande vård inte finns tillgänglig. Däremot kan det även bero på att beteendeproblematiken som leder till beslut enligt 3 § LVU är komplex och det är flera olika problemområden som tillsammans leder till beslut om tvångsvård (Vogel & Pettersson, 2024).

Den diskursordning som framträdde i förhållande till mängden beskrivningar i LVU-domar speglar till viss del den tidigare forskningen. Diskurserna om aktiva offer och passiva förövare framträder i den tidigare forskningen, då flera av artiklarna berör de könsskillnader som finns och som uppkommit ur den styrande heteronormativiteten. Det tyder således på att den sociala praktiken reproducerar respektive diskurs och diskursordningen som framkommer i resultatet. Reproduktionen av de övriga diskurserna speglas även dem i den tidigare forskningen, om än mer vagt. Ordningföljden speglas inte i kandidatuppsatsens tidigare forskning. Diskursordningen i sin helhet går således inte att analysera i förhållande till den tidigare forskning. I relation till genusteorin som valdes för att analysera den sociala praktiken bekräftas reproduktionen av diskurserna, särskilt i förhållande till den styrande heteronormativiteten och den binära synen på kön och genus.

I och med de funna diskurserna synliggörs hur ungdomars sexualitet beskrivs och kopplas samman med olika beteenden. Därav kan syftet att analysera domslut som rör 3 § LVU rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" utifrån hur sexuellt avvikande beteende konstrueras i domarna besvaras och så även de tre frågeställningarna: *Hur konstrueras sexuellt beteende som ett "annat socialt nedbrytande beteende"?*, *Vilka diskurser om sexualitet framkommer i domarna?* och *Hur skiljer sig konstruerandet mellan flickor och pojkar?*. Syftet och frågeställningarna besvaras genom samtliga framträdande diskurser. Sexuellt beteende konstrueras som ett annat socialt nedbrytande beteende genom att de unga framställs som utsatta eller förövare. Flickor framställs som utsatta genom sin sexualitet, och pojkar som förövare. I konstruerandet framkommer även apologetiska

resonemang för att till viss del normalisera beteendet, vilket beror på normer om sexualitet och kön. Flickor framställs som prostituerade genom sitt sexuella beteende. Aktuella diskurser om könsnormer framträder i resultatet och bidrar till könade beslut. Dessa beslut påverkar i sin tur den unges möjlighet till rätt behandling samt inkludering i samhället.

6.2 Metoddiskussion

Syftet med denna kandidatuppsats var att analysera domslut rörande 3 § LVU rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" utifrån hur sexuellt avvikande beteende konstruerades i domarna, vilket uppnåddes genom en kritisk diskursanalys. Eftersom sexuellt avvikande beteende är ett flytande signifikant som innebär att det inte finns en bestämd innebörd, behövde användningen av det motiveras. Användandet av sexuellt avvikande beteende bestämdes efter diskussion om möjliga fraser, där bland annat sexuellt normbrytande beteende var ett alternativ. Det valdes dock bort efter diskussion då normbrytande kunde tolkas som att det handlade om exempelvis sexuella fetischer. I domarna var sexuellt avvikande den vanligaste förekommande frasen som användes för att beskriva sexuellt beteende kopplat till "annat socialt nedbrytande beteende" och därav bestämdes det att sexuellt avvikande beteende skulle användas i kandidatuppsatsen.

Inledningsvis var avsikten inte att undersöka skillnader mellan flickor och pojkar, men den könsdifferentieringen som framkom var oundviklig att inte analysera. Därav kompletterades frågeställningarna med en tredje för att stärka analysen av könsdifferentieringen. Eftersom syftet var att undersöka hur auktoritära praktiker, förvaltningsrätten, bidrog till framställningen av ungas sexuellt avvikande beteende, var det en självklarhet att analysera vilka diskurser som konstruerades i LVU-domar. Om en annan metod än kritisk diskursanalys hade använts, skulle relationen mellan texten, den diskursiva praktiken och den sociala praktiken inte kunnat synliggöras (Fairclough, 2010). Detsamma gällde om materialet inte hade analyserats med hjälp av Faircloughs verktyg: lexikalitet, transitivitet och modalitet för att identifiera hur ungas sexuellt avvikande beteende konstruerades, samt intertextualitet för att analysera den sociala praktiken i förhållande till tidigare forskning. Kritisk diskursanalys enligt Fairclough, som är en medieforskare, hade även kunnat möjliggöra en kritisk diskursanalys av mediedebatten kring exempelvis flickors sexualitet. Dock skulle inte förvaltningsrätten kunna inkluderas i en sådan studie som denna kandidatuppsats avsåg att göra.

Valet att använda JUNO som databas för insamling av empiriskt material innebar att vissa domar var låsta och därmed otillgängliga. Anledningen till att vissa domar var låsta var att rättsdatabasen inte ger åtkomst till de domar från förvaltningsrätten som inte överklagats till kammarrätten (Norstedts Juridik, 2025). Detta innebar att alla domar från 2023 och 2024 som kunde uppnått urvalet inte ingår i det analyserade materialet. Frågan som återstod var huruvida de låsta domarna hade kunnat bidra till en bredare generaliserbarhet och andra diskurser eller inte. Vid insamling och bearbetning av materialet hanterades känsliga personuppgifter om deltagarna så som namn, fullständigt personnummer, etniskt ursprung och hemmahörande kommun. En eventuell röjning av dessa uppgifter skulle medföra potentiell skada för deltagaren vilket undveks genom att uppgifterna inte delgavs i kandidatuppsatsen. Ett medvetet beslut fattades att inte numrera citaten, trots att detta hade kunnat underlätta en tydligare distinktion mellan citat från olika domar. Detta beslut motiveras av att förhindra skapandet av en sammanhållen bild av varje enskild deltagares situation.

De 32 analyserade LVU-domarna har bidragit till ett diskursivt mönster, vilket sannolikt även hade kunnat återfinnas i fler. Ett större antal domar hade möjliggjort

ett bredare material, men de 32 identifierade LVU-domarna analyserades i stället mer djupgående. Vid en större studie hade det varit möjligt att genomföra djupgående analyser på ett bredare urval. Ett alternativt sätt att inhämta empiriskt material hade varit att använda sig av en annan rättsdatabas, vilket inte undersöktes. Däremot utforskades möjligheten att begära ut domar direkt från förvaltningsrätten. Denna insamling skulle däremot ha inneburit att urvalskriterierna inte kunde säkerställas. Domar med koppling till 3 § LVU skulle kunnat begäras ut, men det hade även inkluderat domar där ansökan avslogs och där andra rekvisit än det eftersökta ingick. Sammanfattningsvis framkom ingen anledning att betrakta den valda metoden, kritisk diskursanalys, som en nackdel. Snarare har den varit en fördel genom möjligheten att anpassa exempelvis val av verktyg och redskap i analysen av materialet. Samtidigt har det varit en utmaning att analysera text utan möjlighet att ställa följdfrågor till uttalanden, vilket annars är möjligt vid exempelvis semistrukturerade intervjustudier (Bryman et al., 2025).

7 Slutsatser och implikationer

I detta avslutande kapitel redovisas kandidatuppsatsens slutsatser, socialpedagogiska implikationer och förslag på vidare forskning.

Genom denna diskursanalys av LVU-domar synliggörs de diskursiva konstruktioner av sexuellt avvikande beteende som relateras till annat socialt nedbrytande beteende. De diskurser som identifieras i denna kandidatuppsats visar att den könsdifferentieringen som tidigare forskning påvisat fortfarande förekommer i LVU-domar. Könsdifferentieringen kan leda till att pojkar och flickor bemöts och bedöms på olika sätt baserat på de sociala normer och könade diskurser som styr i sammanhanget. Således bidrar differentieringen till olika behandling för flickor och pojkar, som enbart kan vara baserat på deras kön. Att beredas vård enligt LVU visar att individen är avvikande utifrån samhällets syn, vilket kan leda till marginalisering. Därav är det viktigt att främjande arbete sker för att individen ska ha möjlighet att delta i samhället och inte bli marginaliserad. Besluten för LVU grundas på normer, vilket visar hur diskurser påverkar utredningsprocessen och i sin tur det behandlingsarbete som socialpedagoger utför. Eftersom resultatet uppmärksammar en könsdifferentiering är en positiv konsekvens att socialpedagoger kan använda sig av resultatet för att motverka ytterligare könsskillnader i behandlingsarbetet. Att det finns könsskillnader mellan pojkar och flickor i behandlingsarbetet framträder exempelvis i Ericsson och Jons (2006) studie. Samtidigt finns det studier som betonar behov av könsanpassad vård för tjejer och killar (Granski et al., 2019; Anderson et al., 2019), vilket nödvändigtvis inte är negativt. Ur ett socialpedagogiskt synsätt handlar det om att se ungdomens individuella behov och inte enbart utgå från kön, eftersom det finns en risk att könsanpassad vård förstärker normen om vad pojkar och flickor behöver. Å andra sidan kan resultatet bidra till fortsatta könsskillnader eftersom diskurser både skapar och återskapar sociala normer. Socialpedagoger infiltreras av sina egna normer samt arbetsplatsens riktlinjer, vilka påverkas av dominerande diskurser. Därför är det viktigt att se individen och ungdomens behov för att på så sätt undvika att fortsätta applicera de problem som förvaltningsrätten beskriver.

Resultatet i denna kandidatuppsats möjliggör även en medvetenhet kring hur ordval påverkar hur den unge konstrueras och framställs i utredningar. Genom att uppmärksamma hur ordval konstruerar bilden av den unges beteende, ges möjligheten att reflektera över användningen av specifika ord och fraser. Ungdomars sexualitet i resultatet beskrivs på olika sätt, det kan exempelvis vara i form av övergrepp, självskada eller utsätta sig själv för övergrepp. Däremot anses sexualiteten alltid,

oavsett form, vara en risk för den unges utveckling och hälsa och därmed ett annat socialt nedbrytande beteende, vilket motiverar beslut om LVU. När ungdomars sexualitet framställs som riskfylld kan det skapa en syn om att deras kunskap om sex behöver begränsas (Knutagård, 2016). Utifrån det socialpedagogiska perspektivet blir det därför av stor vikt att prata om och normalisera sex så att ungdomen inte känner sig avvikande.

Aspekten av hur förvaltningsrättens beskrivningar konstruerar ungdomars sexuella beteende är ur en socialpedagogisk praktik relevant. Det är relevant eftersom det påverkar behandlingsalliansen och möjligheten till förändring för den unge, vilket även får konsekvenser för samhället. En negativ konsekvens ur ett socialpedagogiskt perspektiv kan vara att beskrivningarna påverkar hur bemötandet från den professionella ser ut i behandlingsarbetet. Beskrivningarna kan även påverka den unges inställning till vård. Upplever den unge sig som utsatt men skuldbeläggs i beskrivningen från förvaltningsrätten kan vården bli ineffektiv. Det i sin tur skapar en frustration både hos den professionella och den unge, vilket påverkar yrkesrollen och begränsar behandlingsarbetet. Det visar på hur komplext det socialpedagogiska arbetet är och hänger samman med många andra välfärdssektorer, som därav påverkar arbetet för socialpedagogen. Det är inte bara behandlingsarbetet som får konsekvenser utan även individens roll i samhället. Socialpedagoger har i uppdrag att förebygga och lösa samhällsliga konflikter (Madsen, 2006). Ur ett samhällsligt perspektiv kan en negativ konsekvens av hur ungas problematik konstrueras medföra stigmatisering för dem. I och med att konstruerandet skiljer sig mellan könen skapas även olika förutsättningar för samhällsdeltagande. Konstruerandet av problematiken kan begränsa individens möjlighet att delta i, samt bidra till, den sociala gemenskapen både under och efter vårdtiden.

Den mest framträdande slutsatsen i denna kandidatuppsats är att flickor och pojkars sexuellt avvikande beteende konstrueras olika beroende på kön och det får vidare konsekvenser i behandlingsarbetet. Under behandlingen är det den professionella som ansvarar för den sociala gemenskapen (Madsen, 2006), men det kan försvåras av den självbild som den unge har. Den unges självbild påverkas på längre sikt även efter att etableringen av tvångsvården upphört. Detta leder frågan till vem som vidare ansvarar för den unges självbild. Det kan upplevas som en ond cirkel som är svår att bryta. Om denna kandidatuppsats bidrar till medvetenhet om en könsdifferentiering i LVU-domar, en könsdifferentiering som påverkar den unges självbild och behandlingsarbetet, kan det inspirera till framtida forskning och praktiska förändringar inom socialpedagogiskt och socialt arbete.

7.1 Förslag på vidare forskning

Denna kandidatuppsats syftar till att analysera domslut som rör 3 § LVU rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende" utifrån hur sexuellt avvikande beteende konstrueras i domarna, och det aktuella problemområdet är begränsat forskat kring vilket motiverar till att mer forskning är nödvändigt.

Ett förslag på vidare forskning är att undersöka flickors eller pojkars sexuella beteende var för sig under en längre tidsperiod för att se om och hur deras beskrivningar i LVU-domar följer aktuella diskurser och normer. I en sådan studie om pojkars sexuella beteende är ett förslag att fokusera på följande frågor: När har pojkar ett sexuellt avvikande beteende som inte är kopplat till sexualbrott? Vad beror pojkars sexuella vanor och mönster på? Hur är de kopplade till maskulinitet och samhällsnormer? Det är även möjligt att genomföra en intervjustudie för att undersöka flickors sexuella beteende, och förslag på en är följande: Hur har

beskrivningar påverkat flickors uppfattning om sin egen sexualitet och handlingsutrymme?

För att identifiera en grupp som inte har fått så mycket utrymme i denna kandidatuppsats är ett avslutande förslag på vidare forskning att undersöka hur pojkar som utsätts för sexualbrott porträtteras och konstrueras samt hur kvinnor som begår sexualbrott porträtteras och konstrueras.

Referenser

Lagrum

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2019:504 Lag om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. Stockholm: Utbildningsdepartementet

SFS 2001:453 *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2009:400. *Offentlighets- och sekretesslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

RÅ 2000 ref. 33

RÅ 2006 ref. 10

RÅ 2010 ref. 24

Propositioner

Prop 1989/90:28. *Om vård i vissa fall av barn och ungdomar*. Stockholm.

Tryckta källor

Butler, J. (2007). *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Tredje upplagan). Stockholm: Liber.

Bryman, A., Clark, T., Foster, L. & Sloan, L. (2025). *Brymans samhällsvetenskapliga metoder*. (Fjärde upplagan). Stockholm: Liber.

Fahlberg, G. & Larsson, M. (2016). *Socialtjänstlagarna*. (14., rev. uppl.) Stockholm: Liber.

Fairclough, N. (2010). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. (2. ed.) Harlow: Longman.

Fairclough, N. (2015). *Language and power*. (3., [updated] ed.) London: Routledge.

Foucault, M. (2002). *Vetandets arkeologi*. ([Ny utg.]). Lund: Arkiv.

Johansson, T. (2005). Den självsäkra manligheten - en myt? I T. Johansson (Red.), *Manlighetens omvandlingar - Ungdom, sexualitet och kön i heteronormativitetens gränstrakter*. (s. 9-18). Daidalos.

Jonsson, G. (1977). *Flickor på glid: en studie i kvinnoförtryck* (1). Stockholm: Tiden.

Kling, J. & Frisé, A. (2020). Identitet, kropp och sexualitet. I A. Frisé & P. Hwang (Red.), *Ungdomar och identitet*. (s. 149-174). Natur och Kultur.

Knutagård, H. (2016). *Sexualitet och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Madsen, B. (2006). *Socialpedagogik: integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur.

Ponnert, L. (red.) (2018). *Utredningsarbete i den sociala barnvården*. (Andra upplagan). Malmö: Gleerups.

Schlytter, A. (1999). *Kön och juridik i socialt arbete: tillämpningen av 3 § LVU på länsrättsnivå*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, K. (2007). Normer, Normalitet och Normalisering. I K. Svensson. (Red.), *Normer och normalitet i socialt arbete*. (s. 17-44). Författarna och Studentlitteratur.

Svensson, P. (2019). *Diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur AB.

Vetenskapliga publikationer

Anderson, R. V., Hoskins, M. K. & Rubino, L. L. (2019). Defining Gender-Responsive Services in a Juvenile Court Setting. *Women & Criminal Justice*, 29, pp 338-354. <https://doi.org/10.1080/08974454.2019.1588836>

Bernhardsson, J. & Bogren, A. (2011). Drink Sluts, Brats and Immigrants as Others: An analysis of Swedish media discourse on gender, alcohol and rape. *Feminist Media Studies*, 12(1), pp 1-16. <https://doi.org/10.1080/14680777.2011.558344>

Cederlund, C., Eriksson, L., Jansson, R. B. & Svensson, A. L. (2020). *I huvudet på en socialpedagog - En studie om yrkesverksamma välfärdsarbetare och deras föreställningar om socialpedagogik*. (2002-6196). Högskolan Väst. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1503522/FULLTEXT01.pdf>

Cedersund, E., Eriksson, L., Ringsby Jansson, B. & Svensson, L. A. (2021). Social pedagogy versus social work in a Swedish context. *International Journal of Social Pedagogy*, 10(1), pp 1-15. <https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2021.v10.x.013>

Ericsson, K. & Jon, J. (2006). Gendered Social Control: 'a Virtuous Girl' and 'a Proper Boy'. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 7(2), pp 126-141. <https://doi.org/10.1080/14043850601002692>

Granski, M., Javdani, S., Anderson, R, V. & Caires, R. (2019). A Meta-Analysis of Program Characteristics for Youth with Disruptive Behavior Problems: The Moderating Role of Program Format and Youth Gender. *American Journal Community Psychology*, 65(1-2), pp 201-222. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12377>

Hamreby, K. (2004). *Flickor och pojkar i den sociala barnvården: föreställningar om kön och sociala problem under 1900-talet*. [Doktorsavhandling, Umeå universitet]. Diva-portal. Hämtad 2025-02-07 <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:143349/FULLTEXT01.pdf>

Herz, M. (2012). *Från Ideal till ideologi: Konstruktioner av kön och etnicitet inom socialtjänsten*. [Doktorsavhandling, Örebro Univeristet]. <http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:555431/FULLTEXT02.pdf>

Jackson, S. (1993). Childhood and Sexuality in Historical Perspective. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 2(3), pp 355-367. [https://doi.org/10.1016/S1056-4993\(18\)30544-3](https://doi.org/10.1016/S1056-4993(18)30544-3)

Larsson, M. & Hultman, E. (2019). Barns rätt till delaktighet vid beslutsprocesser inom den sociala barnvården. Vad betyder barnkonventionen och den rättsliga utformningen för tillämpningen i praktiken?. *Barn - forskning om barn og barndom i Norden*, 37(3-4), pp 85-101. <https://doi.org/10.5324/barn.v37i3-4.3381>

Pettersson, T. & Andersson Vogel, M. (2023). *Tvångsomhändertaganden av unga – betydelse av kön, härkomst och socioekonomisk bakgrund för bedömningar i LVU-mål [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet. Hämtad 2025-02-07 <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1821738/FULLTEXT01.pdf>

Schlytter, A. (2000). Kvinnokroppen som text. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 7(1-2), pp 100-119. <https://doi.org/10.3384/SVT.2000.7.1-2.2824>

Smith, M. & Woodiwiss, J. (2016). Sexuality, Innocence and Agency in Narratives og Chilhood Sexual Abuse: Implications for Social Work. *The British Journal of Social Work*, 46(8), pp 2173-2189. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcw160>

Vogel, A. M. & Pettersson, T. (2024). Blurring the Lines Between Victimhood and Responsibilization? Sex as Behavioral Problems in Court Decisions on Compulsory Care of Young People. *Feminist Criminology*, 20(1), pp 3-23. <https://doi.org/10.1177/15570851241246580>

Vogel, A. M. & Pettersson, T. (2023). Compulsory care placements among unaccompanied male refugee minors. *Nordic Journal of Criminology*, 24(1), pp 1-24. <https://doi.org/10.18261/njc.24.1.5>

Woodiwiss, J. (2014). Beyond a single story: The importance of separating “harm” from “wrongfulness” and “sexual innocence” from “childhood” in contemporary narratives of “childhood” sexual abuse. *Sexualities*, 17(1-2), pp 139-158.
<https://doi.org/10.1177/1363460713511104>

Övriga

Expressen, Wolfe K., G. (21 mars 2023). *Flickor “låter sig inte utsättas” för övergrepp*. Hämtad 2025-02-14 från: <https://www.expressen.se/debatt/flickor-later-sig-inte--utsattas-for-overgrepp/>

HSLF-FS 2016:15. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende.

Karlsson, M. & Waltersson G., C. (20 november 2024). *Grunder för tvångsvård*. Riksdagen. Hämtad 2025-02-14 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fragga/grunder-for-tvangsvard_hc11434/

Socialstyrelsen. (2009). *Barnets rätt och LVU - Om barnet i rättsprocessen*. (Artikelnummer 2009-126-182).
https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2009-126-182_2009126182.pdf

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html>

Webbsidor

Abdullah, M. (21 oktober 2014 11.00). *En ung sexualförbrytare berättar* [Tendens - kortdokumentärer]. Sverige radio. Hämtad 2025-02-10
<https://www.sverigesradio.se/avsnitt/448809>

Humana. (13 maj 2024). *Framtidsinriktad vård för sexuell beteendeproblematik*. Humana. Hämtad 2025-02-10 <https://www.humana.se/nyheter/arkiv/2024-05-13-framtidsinriktad-var-d-for-sexuell-beteendeproblematik>

Norstedts Juridik. (2025). *JUNO*. Karnov Group. <https://www.nj.se/juno>

Pozar, I. (Pub. 18 december 2022 kl. 07.00. Upd. 25 augusti 2023 kl. 10.46). *Jenny låstes in på hem efter våldtäkterna – tog sitt liv* [Tre inlåsta flickor]. Expressen. Hämtad 2025-02-10 <https://www.expressen.se/nyheter/jenny-lastes-in-pa-hem-efter-valdtakterna-tog-sitt-liv/>

World Health Organisation. (2006). *Sexual Health*. Hämtad 2025-02-07
https://www.who.int/health-topics/sexual-health#tab=tab_2

Bilaga 1

Sida x (x)

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I X
Avdelning X

DOM
XXXX-XX-XX
Meddelad i X

Mål nr
XXXX-XX

SÖKANDE

MOTPARTER

SAKEN

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Besöksadress	Öppettider	Postadress	E-post
Telefon			Webbplats

-i-

ANSÖKAN/YRKANDEN M.M.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN DOM
I X

ANSÖKAN/YRKANDEN M.M.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Förvaltningsrättens bedömning

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN DOM
I STOCKHOLM**

Ersättning till offentligt biträde

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga x (FR-01).

Hur man överklagar

FR-01

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras och vilken ändring du vill ha.
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till.
Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Sida av

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig; postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.